

Muusikaleht

G. Reindorf. 1935

KARL OTS LOHENGRININA

Nr. 1 Jaanuar 1936

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.

Böläu, Riita, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn; Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Einer, Helmi, ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, „Estonia“ teatrimaja, tel. 460-37.

Genz, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.

Kapp-Rukteschei'i muusikakool, klaver, laul, viiul, cello, Vene tn. 16—6.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.

Lamp, Karl, cellokunstnik, tunnid, S. Tartu mnt. 15—5, tel. 313-70.

Redlich, Arvid, klaverisolist, saatja, tunnid, S. Karja 9—2-a.

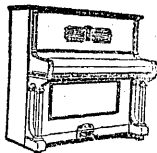
Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.

Vaks, Julius, trompetist, konservatooriumi inspektor, Falkpargi tn. 18—7.

Nõmme:

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Nõmme-Hiiu, Kõie tn. 12/33, tel. 522-72.

Klaveritööstus
K. SAAR

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

PIANINOSID,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitused muusikatundjailt.

Ilmus

„Eesti Meeslaul“

XVI anne:

T. Vettik: „Mu sünnimaa“

T. Vettik: „Su Põhjamaa päikese kullast“

XVII anne:

M. Härma: „Enne ja nüüd“

Hind: E. L. L. liikmeile 10 snt.
Teistele 15 snt.

EESTI LAULJATE LIIT,
Tallinn, Lai 7.

MUUSIKALEHT

1936. XIII AASTAKÄIK.
(Noodillisaga)

TELLIM. VASTUVÕTT AVAT.

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas Kr. 2.—
Teistele „ 2,25
Välismaale „ 4,50
E. Lauljate Liidu liikmeile poolaastas Kr. 1.—
Teistele „ 1,15
Välismaale „ 2,30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI T. 7. TELEFON. 431-82

SISUKORD:

Uusi samme muusikaolu korraldamiseks — Ed. Visnapuu.

Kuhupoole suunata meie rahvamuusika areng — E. L.

Minu lapse- ja noorpõlve mälestusi laulukooridest — J. H. Virkhaus.

Vestlus Aleksander Lüttega.

Türgi muusika läheneb Lääne-Euroopale — S. Tobias.

Mõningaid uusi raamatuid — N. Lopatnikov.

Mis on ajaviitemuusika — Vold. Laemets.

Pärnu muusikajuht G. David †.

Karl Ots 15 aastat „Estonia“ laval.

Ooper ja kontserdid.

L. Liidu Tartumaa Osakonna esinduskogu koosolek.

K. Türrpu-nimelise ahihinnakapitali põhikiri.

Meeskooride nurk.

Kuusalu koguduse lauluselts „Kirikukoos“ 10-aastane.

Mitmesugust, illustratsioonid, naljad.

Muusikaline

Ed. Visnapuu

Uusi samme muusikaelu korraldamiseks

Möödunud aasta jooksul meie tähtsamate muusikaorganisatsioonide poolt tehti kavatsusi, kuidas selle ala kujundamist viia suurema plaanikindluse juure ja luua tugevam side kõikide esade arengu vahel. Umbes kuu aega tagasi jõuti asjaga niikaugemale, et E. K. Helikunsti Sihtkapitali Valitsus võis võtta vastu korraldustöö põhilaised, millised toome siin järgnevalt:

I. Muusikalise kasvatuse ja hariduse edendamine noorsoos.

- 1) Laste laulu ja muusika arendamine enne kooliaega.
- 2) Laulu- ja muusikaõpetus koolis.
 - a) Algkool: Õppejõudude muusikalise taseme tõstmine täienduskursuste korraldamise teel.
 - b) Keskkool ja gümnaasium: Muusikaõpetuse süvendamine vajaliste klassitundide arvu tunnikavadesse võtmisega ning vastava kutsega õppejõudude tööerakendamine.
- 3) Era-muusikaõpetus: Kutsekorralduse sääduse väljatöötamine ja selle eluviimine ning era-muusikaõpetuse korraldamine vastavate tunnistuste või lubade väljaandmise teel eramuusikaõpetajalle.
- 4) Muusikakoolide võrk ja õppekavad: Muusikaliste õppeasutiste võrgu korraldamine ja ülalpidamine ning õppekavade ühtlustamine.
- 5) Muusikanõuniku instituudi ellukutsumine.

II. Muusikaline eriharidus ja õppeasutised.

- 1) Konservatooriumi õpetegevuse süvendamine kitsamate eriharude väljaarendamiseks.

- 2) Konservatooriumi juures lõpueksamite võimaldamine eksternidele.
- 3) Muusikaliste õppeasutiste õppejõudude järelkasvu eest hoolitsemine.
- 4) Andekate õpilaste toetamine.
- 5) Noorile kunstnikele loomingulisel ja reprodutseerival alal stipendiumide määramine hariduse süvendamiseks ja täiendamiseks.
- 6) Võistluste korraldamine loova ja reprodutseeriva muusika aladel.
- 7) Rahvusliku õppekirjanduse soetamine muusikaõpilastele.
- 8) Laulu- ja pillikooride juhtide kutseoskuse süvendamine Konservatooriumi juures.
- 9) Muusikalise vabahariduse võimaldamine rahvale.

III. Loovmuusika.

- 1) Helikunsti Sihtkapitali poolt omandatavate eesti helindite hindamine nende sisulise väärtuse järgi.
 - 2) Tööde omandamise ja kirjastamise arendamine.
 - 3) Heliloojate töövõimaluste soodustamine õppe-, täiendus- ja tööstipendiumide näol.
 - 4) Riigivanema-nimelise auhinna asutamine ja selle väljaandmine paremate helitööde kui ka helilooja koguloomingu eest.
- IV. Loovmuusika propaganda.**
- 1) Eesti rahvusliku helikunsti propaganda korraldamine sise- ja välismaal.
 - 2) Eesti helitööde võtmine konservatooriumi ja muusikakoolide õppekavadesse.

V. Rahva muusikaline kasvatus.

- 1) Rahvuslike koorilaulude arendamine:
 - a) Koorilaulude soetamine.
 - b) Laulupidustuste korraldamine.

- 2) Rahvusliku pillikoorimuusika arendamine: Pillikoorimuusika teoste asetamine ja kirjastamine ning pillikooride ühiste kontsertide korraldamine.
- 3) Rahvuslike eesti heliteoste väljaandmine.
- 4) Sümfoonilise ja kõrgema kunstmuusika ettekannete levitamine:
 - a) Suuremate muusikaliste ettekannete korraldamine.
 - b) Eesti helitöödele väärilise koha andmine sümfoonia-kontsertide kavades.

VI. Muusikakultuuriliste ettevõtete ja tööde keskendatud juhtimise korraldamine.

Helikunsti Sihtkapitali Valitsuse juure teadusliku sekretäri ametisse säädmine.

VII. Muusikateadus ja kirjandus.

- 1) Rahvuslike muusikateaduslike väljaannete korraldamine.
- 2) Muusikateaduse õpetooli ellukutsumine Tartu Ülikooli juures.
- 3) Eesti heliteoste, helikunstnike mälestiste, pillide ja muude muusikaliste mälestiste säilitamine heliplaatide kaudu ja muul viisil ning nende katalogiseerimine ja uurimine.
- 4) Eesti rahvaviiside teaduslik läbitöötamine ning väljaandmine.
- 5) Muusika terminoloogia väljatöötamine ning avaldamine.
- 6) Ajanõudeile vastava muusika-ajakirja väljaandmine.

VIII. Stipendiumi fond.

Stipendiumi-fondi asutamine Helikunsti Sihtkapitali juure.

IX. Riigi Ringhääling.

Suurema rõhu panemine elavale ettekandele.

Nagu näeme, märgitakse nende põhilausestega alasid ja käsitlusviise, millised juba varemgi leidsid rakendamist, samas aga tuleb juure ka uusi mõtteid. Kõige suurem tähtsus jääb siiski asjaolule, et õieti esmakordselt tullakse välja muusikaelu korraldava üldise programmiga. On loodud ideede kavand, mida peame viiidma viia praktilisse ellu.

Esimene osa programmist pühendatakse muusikalise kasvatuses ja hariduses edendamisele noorsoos. Kohe alguses puudutatakse üht ala, mis seni kuigi palju pole leidnud tähelepanu — see on nimelt laste muusikaline arendamine enne kooliaega.

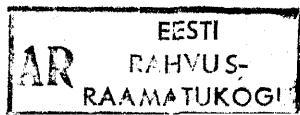
Kui meil soetati noodivara ja koostati laulmikke, siis sündis pakkumine ikkagi päämiselt koolitarviduste seisukohalt. Muidugi rida ilmutatud materjalidest sobib ka väikestele, kuid ometi tuleb kasvatuses otseselt pöörduda nende poole.

Üheks eelastmeks koolile on lasteaiad, milliste võrgu kujundamine näitab edu. Töö lasteaedades paratamatult haarab tähtsal määral muusika järgi — nii iseseisva aiena kui abitegurina mängude juures. Siin tuleb kavakindlalt muretseda vastavaid materjale käsitlemiseks ning hoolitseda lasteaednike kutsekohase võimete arendamise eest. Üldine olukord praegu jätab soovida küllaltki.

Aga suurem protsent väikelastest jääb kuni koolieani koju. Midagi peab pakkuma nendelegi. Siin nihkub kasvatus juba sammu edasi ning teisele pinnale, kus tuleb arvesse lähema ümbruse eeskujuga ja kaasabi. Nüüd astuvad tegevusse kooli mõju vanemate laste kaudu ühelt poolt ning kodumuusika teisest küljest. Nii juba väikelaste muusikalise kasvatuses juures näeme, kuidas alad vastastikkult ristlevad ja põimuvad, nõudes plaanikindlat sidumist. Kool mõjutab kodu sellega, et ta istutab sinna hääd maitset ning kannab üle ka oskusi, mis aitavad läheneda ainele. Kodumuusika aga süveneb perekonnaliikmete kunstiharrastuse tõttu kas organiseeritud tegelastena või huvitatud jälgijatena. Ühiskond, kool ja kodu on lahtumatud muusikaelu edukal arenemisel.

Algkooli osas põhilausest selgitustekst räägib esijoonel tundide ratsionaalsest kasutamisest, mis puudutab õpetajate ettevalmistust. Sinna tuleks mõelda juure ka tööruumide ja vahendite vastavus. Nii alg- kui keskkooli suhtes märgitakse ühise koorilaulu vajadust ning juhitakse tähelepanu orkestrimuusika tähtsusele. Viimase puhul võiksime kriipsutada ka alla selle mõju kodumuusika kujunemises.

Võrdlemisi nõrgaks kohaks meil osutub muusikaline kasvatus keskkoolis ja gümnaasiumis. Nüüd juba kuendat õppeaastat käib töö sääal puuduliku tundide arvuga. Varem tehtud vigad küll kooli-

reformiga osalt parandati, kuid teisalt kärpimise teel. Põhilauseste juures uus sooviavaldus näeb tagasihoidlikult ette keskkooli esimeses ja teises klassis tundide arvu suurendamise kahele ning ühe nädalatunni määramise igasse gümnaasiumiklassi. Siin on püütud rahulduda liiga vähesega, mis ei vasta loomulikele vajadustele. Ka keskkooli kolmandas ja neljandas klassis nõuab töö kaht nädalatundi. Praegune ettepanek võiks tulla kõnnesse ainult üleminevalt.

Muusikalise eraõpetuse korraldamine esineb meil uue mõttena. Seni võis igaüks praktiserida vabalt, kuid nüüd tahetakse hakata nõudma kontrolli pedagoogilise tegevuse üle. Võib olla, et säärase käsitlus paljudelegi ei meeldi, kuid kasvatusliku külje süvendamiseks ja terendamiseks läheb vaja järeilvalvet. Kavatsuste kohaselt loetakse õiguslike hulka „ainult need muusikud, kes saanud ametlikult tunnustatud vastava muusikalise erihariduse, või keda vastav asutus on arvanud tööloa vääriliseks“. Nii siis esimesed kuuluvad õppeasutuste lõpetajate hulka, teised moodustavad erilise tööloa omajate rühma. Lähemateks sammudeks aga on vaja vastavat kutsekorralduse säädust, millest jääb olenevaks kavatsuste elluviimine. Mainitud sääduse väljatöötamine ja maksmapanek nõuab siiski veel rohkesti aega, sest küsimus oma piiridelt osutub kaunis ulatuslikuks. Arvatavasti ei puuduta asi mitte ainult muusikat, vaid laieneb mõnele teiselegi alale, milliseid korraldusi peaks tabama ühtlaselt. Muusikalise osa suhtes praegu veel pole koostatud ettepanekut, mis omakord selgitaks nõudmised mitmesugustes astmetes, nimelt mida kes tohib õpetada.

Edasi käsitletakse muusikaliste õppeasutuste küsimust, eriti kavade ühtlustamise seisukohalt. Olekski tõesti vajaline luua kindlamad koolitüübid vastavate programmidega niihästi ühest asutusest teise ülemineku hõlbustamiseks kui ka antavas astmes ümmarguse hariduse andmiseks.

Kuna muusikaõpetuslik ala osutub võrdlemisi laiaulatuslikuks, siis peetakse

tarviliseks kutsuda haridus- ja sotsiaalministeeriumi juures ellu muusikanõuniku instituut. Nagu kogemused isegi näitavad, on muusika osatähtsus ühiskondlikes avaldusis nii suur, et see nõuab eriharidusega isiku rakendamist juhtivuse ja järeilvalve tegevusse ministeeriumis. Muusikanõuniku instituudi loomisega laheneksid märksa kergemini vastavate kasvatuslikud küsimused nii kavatsuste kui tegeliku täitmise seisukohalt. Õieti polegi võimalik viia ellu kõiki pedagoogilisele alale kuuluvaid korraldusi mainitud institutidita.

Muusikalise erihariduse alal tahetakse konservatooriumi õppetegevust juhtida nii, et kujuneksid välja spetsiaalharud ainetes. Vist esmajooneliselt tuleks pöörata tähelepanu pedagoogilisele alale. Räägivadki ju põhilaised edaspidi õppejõudude järelkasvust. Enamasti aga kõik erihariduse omandanud isikud hakkavad tegelema mingil määral kasvatajatena. Ka eraõpetus nõuab teadmisi ja suutmisi pedagoogikast. Kui rääkida edasi järelkasvust, siis tuleks kohe nimetada veel muusikajuhte. Dirigendiklass peaks andma uusi jõude, et meie äkki ei seisa mõne tühja koha ees. Konservatooriumis õppetöö süvendamiseks võib pidada ka seda, kui säetaks sisse muusika-esteetika aine, mis praegu ikka veel puudub. Teaduslike jõudude ettevalmistamine on üks eriharusid.

Konservatooriumi juures eksternina lõpuksame tahetakse lasta sooritada ainult neil, kes on absolveerinud Tartu Kõrgema Muusikakooli täiendusklassi kursuse. Muidu võib aga lõpetada üksi konservatooriumi õpilasena. Miks ei peaks lubatama eksame ka teises korras? Pääleegi igale õpilasele maksab konservatoorium juure.

Põhilausestes edasi räägitakse andekate õpilaste toetamisest, milline väljendus ei näära lähemalt valikut. Nii võivad stipendiaadid kerkida üles konservatooriumi ja teiste muusikakoolide kasvandike hulgast kui ka eraõpilaste keskelt. See avarus iseendast on hää. Aga avaldusest ühtlasi võib lugeda välja, et muusikaõppeasutustes leidub samuti andetuid kasvan-

dikke. Küsimuses ei tuleks küll hakata keerutama tähtede ümber, kuid tegelikult kõik õpilased ei vastagi tarvilistele nõuetele. Peaks kuidagi jõutama olukorran, kus eriharidust antaks ainult andelistele ja toetust saaksid väljapaistvamad, kelle tööd takistab majanduslik külg. Stipendiumide osas on täiesti loomulik see seisukoht, et toetust välismaal õppimiseks piiratakse neile, kes pole lõplikult kasutanud võimalusi kodumaal.

Võistluste korraldamine looval ja sooritaval alal on hääks ergutusvahendiks, mida tuleb kasutada.

Ühe väga tähtsa punktina esineb põhilausetes rahvusliku õppekirjanduse soetamine. Muusikalises kasvatuses tuleb just toetuda omalaadses vaimus kujundatud materjalidele. Seda teed peab käima õpetamisel algusest kuni lõpuni, muidugi mitte unustades parimat ja vajalist valida mujalt. Kuna leidub küllaltki asjale vastuseisjaid (meelsuse ning mugavuse tõttu), siis tuleb astuda samme õige energiliselt. Nagu näeme, on viimastel aegadel märgata pööret olukorra kasuks; Konservatoorium tahab siin pakkuda eeskujut.

Laulu- ja pillikoori juhtide kutseoskuse süvendamine ning muusikalise erihariduse võimaldamine rahvale on mõlemad küsimused, millele tuleb otsida lahendust. Esimese puhul tee määratakse juba põhilausega, teises lisaseletus sihib rahvakonservatooriumi või perioodiliste kursuste poole. Need mõtted siin tähendavad uusi algatusi, millel ei puudu elulised alused.

Omandatava loomingu hindamise alused on kokkuvõttes väljendatud järgmiselt: Teostes eelistatakse värskust ja omapära, elulähedust ning aktuaalsust. Peetakse soovitavaks rahvuslikku vaimu ja ainekku. Kunstmuusika areng olgu vastav helikunstilise kultuuri kandepinnale. Esikohale tuleb asetada sisuline väärtus ning vormiküpsus, mitte mõni vool. Nagu näeme, on asjas püütud leida keskteed. Värs্কusega ja omapäraga tahetakse ütelda, et looming ei peaks käima tallatud rada; elulähedus ning aktuaalsus tähendavad mõjuvust käesoleva aja suhtes. Rahvuslik aine määrab mõiste

selgesti, kuid rahvuslik vaim sihib enam aimatavatele tõu ja omapära tunnustele. Kandepinnale vastavus hoiab tagasi üleruttamisest. Voolu taga paistab peituvat modernsus, kuigi sinna alla võib paigutada ka muud. Märgatavalt satub siin tõkete ette potentsiaalne, virtuaalne jõud. Kõige rohkem selle oletuse poolt räägivad eluläheduse, aktuaalsuse ja samuti ka kandepinna vastavuse nõue. Loodame, et viimsena mainitud sisuline väärtus ja vormiküpsus suudavad vajaliselt anda õigusi tuleviku jaoks määratud loomingule.

Kirjastamisel tahetakse pidada kinni ainult väärtuste andmise põhimõttest, kusjuures pööratakse tähelepanu ka rahvalikule toodangule — kodumuusika jaoks. Samas kavatakse kirjastuse suurendamist, mis osutub väga tervitatavaks.

Õppe- täiendus- ja tööstipendiumi Helikunsti Sihtkapital on annud välja väga vähe. Produktsiooni tagant järgi omandamisega ainult pakuti päemist toetust. Niisuguse mooduse juures aga jääb paljugi toodangust üldse tekkimata. Nüüd siiski hakatakse kindlamini kasutama stipendiumi-süsteemi, nagu seda näeme ka kirjanduse alal. Sama kunstiharu eeskujul soovitakse Riigivanema-nimelise muusikalise auhinna asutamist, milline küll kuuluks väljaandmisele ainult kolme aasta tagant. Esimesel jagamisel tuleks võtta arvesse looming kogu iseseisvuse ajast. See viimane kavatsus on parem kirjanike omast, kes jälgisid vaid kaht hiliemat aastat.

Loovmuusika propaganda alal nähakse ette suuremat aktiivsust nii kodu- kui välismaa suhtes. Vahenditena tulevad arvesse kirjutused, kontserdid, loengud jne. Uue mõttena tuleb ühine kirjastamine mõne vastava välismaise asutusega. Niisugusel teel saame kätte trükiarvu tõstmise, laiema tutvuskonna teostele ja ehk ka suuremate tööde avaldamise võimaluse hõlpsamal kujul. Edasi soovitakse näha meie väärtumuusika rohkemat heliplaadistamist; senini ju eraalgatus on kaldunud päämiselt löökpalade poole — ning paremat propagandamaterjali leidub väga vähe. Eesti helitööde kasutamisest õppema-

terjalina on räägitud eespool. Samas võiks märkida veel vahetuskontserte välismaadega ja külalisdirigentide rakendamist meie loomingu interpreteerimisse.

Rahva muusikaline kasvatus avaramas mõttes toimub laulu- ja pillikooride kaudu, millist ala juba plaanikindlalt arendab Lauljate Liit oma osakondadega ja sektsioonidega. Uus algatus siiski tuleb juure: ühehääle laulu edendamine. Siin peitub õige tähtis tegur meie omalime kujundamises ja maitse kasvatamises. Pillikooride alalt olgu veel märgitud ühiste rahvuslike kontsertide korraldamine. Järgnevalt soovitatakse eesti heliteoste populaar-väljaandeid kodumuusika jaoks.

Sümfoonilise muusika ala on üks raskemini käsitletav; isegi Tallinna suhtes maksavad tõkestused. Alles viimane aasta näitab pealinnas olude paranemist. Kuid siingi tuleb kannatada koosseisu väiksuse all. Praegusesse Tallinna sümfooniaorkestri koosseisu peaks muretsema lisaks veel mõned pillid, kuna nende puudumine teeb küllalt takistusi — ja sellest räägitakse isegi väljaspool. Teises suuremas keskuses, Tartus, on lugu hoopis halvem; muud provintsilinnad ei tule kuigi palju kõneste. Siiski Võru avaldab sellel alal aktiivsust, muidugi garnisonijõudude kaasabil. Et kokkupuutumine sümfoonilise muusikaga evib rahva suhtes suure kasvatusliku tähenduse, seisab väljaspool kahtlust. Nende ettekannete pakkumine laiemas ulatuses aga osutub probleemiks. Helikunsti Sihtkapitali ettepanek tahab küsimuse lahendada Tallinnas ja Tartus tegutsevate orkestrite võõruskontsertidega. Säärased koosseisud aga tuleksid moodustada täiesti uutena, kuna praegused on ülesannetega niigi küllalt seotud — eriti Tallinnas. Võib olla, et algatajana, rändorkestrite loomisel peaks tegutsema Orkestrantide Ühing, kelle huvides ka seisab oma liikmetele töökohtade muretsemine. Arvatavasti see ettevõtte laseb end arendada rahuldavate tulemusteni. Ühtlasi avaneks siis võimalus dirigentide järelkasvu eest hoolitsemiseks. Endastmõistetav on eesti heliloomingu küllalda-

EDUARD OJA.

Omandas E. Akadeemilise Helikunstinäite Seltsi võistlustel I auhinna keelpillidele ja klaverile loodud kvinteti eest.

sem pakkumine, mille poole minnaksegi pidevusega.

Muusikaelu keskendatud juhtimine vajab tingimata teadusliku sekretäri tööjõudu Helikunsti Sihtkapitali juures. Loetletud funtsioonide täitmine nõuab isegi rohkem, kui seda suudab üks inimene.

Muusikateaduse ja -kirjanduse eest hoolitsemine on seni jätnud palju soovida: õieti lasti peagu kõigel kujuneda vaevalise eraalgatuse kaudu. Sellesse valdkonda kuulub rohke rida alasid, mis nõuavad aastate kaupa ettevalmistatavat tööd ja osutuvad äärmiselt tähtsateks. Praegune tähelepanu on isegi kerkinud üles suure hiline misega, seepärast peaks asuma asja juure kindla energiaga ning täielise tõsidusega. Mis puutub muusikamuuseumi, siis sedagi algatust on soodustatud toetustega vähe. Ka muusikateaduse õpetooli asutamine Tartu Ülikooli juures kuulub vajaliste ja rutuliste sammude hulka.

Avaldatud soovide kohaselt peaks muusikaajakiri vastava ala huvisid teenima erapooletult ja igakülselt. Otsides pinda kõikide jõudude liitmiseks, ongi juba moodustatud organisatsioonidevaheline toimikond. Ühise, üldsuse poole pöörduva

Kuhupoole suunata meie rahvamuusika areng

Rahvamuusika — see ei ole liiga vana termin. Vähemalt rahva laulmist, mängimist ja selle juure tantsimist kunstivormina on hakatud nägema võrdlemisi hilja. Veel kaheksateistkümnes sajand tervenisti nägi kunstis üksnes eliidi, vaimset, või ka aineliselt, privilegeeritud harrastusala. See, mida suutis pakkuda kunstis rahvas, lai mass, oli rohkem etnograafiline uurimismaterjal, või väike vaheldus labasuse suunas salongipeensustest tulpinud eliidile.

Alles 19. sajandi alul, mil eliidi viljelatud kultuur oli tõusnud elujõuetuks, maast liiga kõrgele ulatuvaks vesivõsuks, selgus, et ei saa olla tugevat riiki, ei rahvast ega kultuuri, kui ei võeta arvesse üldise arenemistaset ja elatumisvõimalusi. Demokraatlikud ideed pääsesid lõõskama riigikorralduses, sääduseandluses ja laienesid säält pikkamisi kultuuri-aladele, jõudes kunsti ni alles 19. sajandi lõpupoolel. Heliloomingus hakati kasutama rahvamotiivide ümbertõotusi (Vene „kučkistid“, Grieg, Smetana jne.), hakati uurima rahvaviiside erisusi ja tegema neist järeldusi rahvusliku mentaliteedi suunas, hakati ergutama rahvast hindama

ja eelistama omaladilist, oma hingele kõige lähedasemat muusikat.

Kuid selline, n.ü. sublimeeritud rahvamuusika ei tähista veel oma ala lõpusaavutist. Selline muusika on seotud rahvaga vaid laenu-momendi läbi, — see muusika on võetud laiadelt kulkadelt, kuid antud tarvitamiseks kellelegi muule, mitte aga rahvale endale.

Elame demokraatlikul kainenemise ajajärgul ning peame ausameelselt tunnustama: nagu meie ei ole suutnud panna tervet rahvast vahenditult juhtima riigikorraldust, nii ei suuda meie ka tõmmata tervet rahvast kontsertsaalidesse ega panna musitseerima nõnda, et sellele võidaks suhtuda kõrgekriitiliste nõudmistega. See rada, mida ka meie paraku veel ustavalt sammume, ei vii meid mitte rahva kultuuritaseme tõstmisele, vaid tõenäoliselt küll varajasemale või hilisemale konfliktile rahva ja kunsti vahel. Labaselt väljendudes on sellise kultuuritöö juures siiski liiga nähtav „pressimise“ moment. Kes aga on juurelnud masside psühholoogias, see teab, et „pressimist“ sallib rahvas kõige vähem ning instinktiivselt hakkab otsima sellest vabanemist,

ajakirja juure tuleb jääda niikaua, kuni pole leitud võimalusi alade jagamiseks mitme väljaande vahel.

Toetuste jagamine tingib ka stipendiumifondi asutamise Helikunsti Sihtkapitali juure. Sinna lisatulude hankimiseks tahetakse maksustada alaväärtuslikku muusikalitratuuri ja samailmelisi heliplaate. Sel mõttel on kaks tähtsust: esiteks tekib äritseva sihiga odavuste tõkestamine, teiseks saab elulise väärtusega vaimne pool tuge. Ka soovitatakse välismaistele kabareeartistide maksustamist, mis on enam kui õigustatud. Üldiselt peaksime lahtikäsi võtma vastu ainult

neid jõude, kes meile suudavad pakkuda vaidlematult väärtuslikku.

Riigi Ringhäälingu suhtes avaldatakse soovi, et kavas leiaksid rohkem ruumi elava ettekanded ning meie algupärane loomine. Kuna ringhäälingus see külg ongi näidanud kõvenemise tendentsi, siis loodame edaspidistki rahuldavat kujunemist.

Olgu lõpuks märgitud, et Helikunsti Sihtkapitali poolt vastuvõetud põhilased ühes seletustega jätavad mulje õige sihikindlast ning kaalutud tööst. On nähtud asju kaunis selge pilguga ja kaugelekuündivalt, püüdes teostatavate võimuste piirkonnas.

küsimata, kas „pressimine“ on häätahtlik, kasutoov või mitte.

Ärgem mingem selleks näiteid otsima liiga kaugele. Meie oma laulukultuur viimase aastakümne, isegi viimase viie aasta jooksul pakub selleks küllaldaselt tõestusmaterjali. Viimasel ajal nii korduvalt kõneaineks olnud laulupidude küsimus on meil veel lahendamata. Lahendamiseks küllaldast suunda aga pakub lihtne fakt, et rahvas on tüdinenud kunstipäraselt väljatöötatud lauludest, on tüdinenud kuulamast neli-viis tundi järjest ainult kunstipärasest laulu, mida tahetakse pakkuda **m a s s k o o r i g a**.

Kahtlematult on see tõsiolu kurvastav, kui suhtuda asjasse senistest vaatekohtadest. Ometi peame arvestama paratamatust. Kui ka oleksime küllalt rikas rahvas, et võimaldada külakooridele korralikku häälesäadet, kasvatada eeskujulist juhtidekaadrit, arendada noodilugemise oskuse sinnani, et see aeg ja vaev, mis nüüd raisatakse häälele pähetuupimiseks, võidaks kasutada laulude kunstiliseks väljatöötuseks, — siiski pörkaksime kokku massi tahtega ja huviringi piiratusega. Meie ei tohi unustada, et see lai hulk, keda meie tahame kultuuristada, on **t ö ö r a h v a s**, igapäevast, proosalist tööd tegevad inimesed, kelle vaimsed tarvidused on tihedalt seotud selle igapäevase tööga ja elutsemisega. Nagu see mass kunagi ei tõmba oma huvialade ringi Einstein'i relatiivsusteooriat või Scheler'i individuaalpsühholoogiat, nii ei vaja ta ka kunagi Hindemith'i „linearismi“ või Schönberg'i atonaalsust. Kõik sügavvaimsed tarbed tekivad ikkagi alles siis, kui selleks on olemas loomulikud eeldused. Meie ei saa aga kuidagi oletada, et sellised eeldused tekiksid inimeses, kes kõnnib hommikust õhtuni adra taga, pingutub vabrikus raskeid pakke tõstes või suunab kogu oma vaimujõu sellele, et müüa kasulikult kaupja kõikvõimalikule ostjaskonnale. Kui seda tahaksime teha, siis peaksime sellise inimese vaimu tükeldama kaheks, hävitama tema rahu ja enesekindluse, viima ta oma „prostollikust“ häbenema, mahasalgama ning muu-

EUGEN KAPP.

Sai E. Akadeemilise Helikunstnike Seltsi võistlusel II auhinna oma keelpillide kvarteti eest.

daksime nõnda elujõulise, seltskonnale tarviliku inimese kasutamiskõlbmatuks, häiritud tüübiks.

Näib nii, et peaksime pöörduma tagasi eliidkunsti juure, jätma kunsti priviileeritute tarbeks. Olgu märgitud, et viimasel ajal on kerkinud üles mitmeidki vihjeid, mis kinnitavad, et niisugune ühekülgne suhtumine on võimalik. On olnud kuulda hääli, mis rõhutavad, et jäetagu juba mass rahule, lastagu teda rahu süüa oma igapäevast leiba ega ärgu topitagu temale midagi vägisi kaela, kui ta seda ise ei taha.

Selliselt kõnelejad aga eksivad tugevasti massi vaimliste tarvete tundmises. Kuigi mass ei vaja kunstilisi tippe, siiski ei tohi salata, et ka tema vaimuelus on kunstil oma kindel koht ja ülesanne. Kuid see kunst on teiselaadiline, — see peab olema seotud rahva tavapäevaga, peab käsitama seda selles vaimus, nagu on ta elu. Meie oleme saamas üle väärhinnangust, et iga aus töö ei ole austamisväärne. Meie hakkame mõistma, et iga tegevus nõuab osavust, vilumust, et iga töö on väärtuse loomine ning seega pakub tegijale loomisrõõmu. Nii ei tohi meie ka alahinnata seda vaimumaailma,

mis on omane töönimesele, vaid peame tunnustama sääl valitsevate rõõmude ja murede intensiivsust, kuigi ehk mõne silmis relatiivset intensiivsust.

Selle oma maailma murede ja rõõmude väljendamiseks vajab rahvas oma-laadset kunsti; selle elu elamisel tekkivate vaimsete konfliktide, alateadlike puudujääkide lahendamiseks vajab rahvas vastavat muusikat. Selleks ei saa olla see muusika, mille on sepitsenud rahva üldisest arenemistasemest kaugelt kõrgemale tõusnud vaim. Selleks ei võida kasutada neid vorme, milledegi on jõutud aastate-pikkuse intensiivse maitse-kultiveerimise järele. Ärgem pahan-dagem, kui rahvas ooperisaali asemel külastab kino, kus ta näeb kõiki reaalses, temale nii lähedases käsituses! Ärgem pahan-dagem ka, kui rahvas kontrapunktiliselt huvitavalt väljatöötatud variatsioonide asemel laulab „Heledat tähte“ ja „Musti silmi“! Meie ise ei ole suutnud pakkuda rahvale sobivamaid, tema vajadustele vastavamaid väärtusi!

Kuid täiesti ekslik oleks ka asuda propageerima ainult populaarset kunsti. On olnud alati ja jääb ka tulevikus nii, et õige paljud arenevad kiiremini kui üldsus, tõusevad kõrgemale massist maitse poolest, samuti vaimsete tervete poolest. Ärgem jätkem kasutamata ühtki võimalust, et soodustada nende edasijõudmist ja suurendada nende hulka. Neile võime juba pakkuda sügavamaid ja kõrgemaid vorme; nende alateadlike või teadlike vaimsete konfliktide või puudujääkide lahendamiseks on kahtlematult vajalised teised vahendid, kui need olid sobivad massi juures.

Nii peame tunnustama, et meie rahva-muusika areng hiljem-varem peab suunduma kahele paralleelsele rajale: üks käsitagu laiade hulkade tarbed, olgu n.ü. „etülähedane“ (kui vastumeelne mõnele see sõna ka ei oleks!) — teine aga pöör-dugu nende poole, kelle vaimumaailm on arenenud kaugemale üldsuse omast.

Milliseid puhtpraktilisi järeldusi saak-sime teha sellest?

Laladele hulkadele andkem tarbelaule, tööd, tegevust, tavapäeva rõõme-muresid

käsitavaid helindeid, milliste mõistmiseks ei ole vajaline ulatuslikum muusikaline et-tevalmistus ning milliste ettekandmiseks ei ole vaja muusikalist eriharidust. Kui palju õieti on meil algupäraseid laule löi-kuspühadeks, riiklikeks aktusteks, sünni-päevadeks, juubeliteks, kevadpühiks, jõu-ludeks? Kui palju meil õieti on algupä-raseid põldurilaule, tööliselaule, mereme-helaule, sõdurilaule? — Kõik, mis omame sel alal, on labane, iganenud, võõrapärane imporkaup.

Teisest küljest: mida oleme õieti tei-nud, et juhtida erksamaid, rohkemarene-numaid kõrgemate kunstivormide juure, selle juure, mida meie heliloojad ise on õppinud pikkade aastate jooksul konser-vatooriumides ja muusikakoolides? — Oleme päämiselt neile kinkinud vaid sa-pist rahulolematust!

Millal meil peeti viimane rahvalik muu-sikaloeng? (Olgu tänatud R. Ringhääling hääde algatuste eest ses suunas.) Kus on meie populaarne, selgitav muusikakir-jandus? Miks ei võiks meil olla igas suu-remas provintsis rahvakonserva-toorium, kuhu võiksime paigutada konservatooriumi lõpetanud ja elatumis-võimalusteta noori muusikainimesi õpeta-ma laulu, keelpille, muusikateooriat, -aja-lugu? Kas meil ei võiks tekkida selliste rahvakonservatooriumide juure asjaarmas-tajate sümfooniaorkestrid, perioodilised rahvakontserdid?

Ning meie üldlaulepod?

Selle asemel et aastatepikkuse ja kulu-ka töö järeldusel panna massid laulma raskepäraseid kunstilaule, ometi mitte sel-le juures saavutades kunstiküpsid, kont-sertpoodiumile vastavaid tulemusi, — kas me selle asemel ei kujundaks laulupidude tuuma rahvapäraseks pidustuseks laulu-dega, muusikaga, instseneeringutega, lõ-bustustega, — selle kõrval aga andes are-nenumale maitsele väärtuslikke kontserte, oratooriume, à capella kontserte, oopereid, kammermuusikat jne., — kõigepäält aga võimalusi nende kontsertide külastami-seks?

Kui veel peatuda selles mõttekäigus laulukooride juures, siis lubatagu väita, et vist küll ei tarvitseks meil enam kaua

J. A. Virkhaus †

Minu lapse- ja noorpõlve mälestusi laulukooridest

Minu lapse- ja noorpõlve elupäevad möödusid Tartu lähedal Väägveres, vennaste palvemajas. Enne minu ellu ilmumist on sääl juba segakoori-laul helisenud. Sellest koorist on esimesi kirjalikke märkmeid tolleaegselt kooliõpetajalt Taavet Virkhaus'ilt aastast 1848. Taavet Virkhaus asus Väägverre 1846. a. ja tõi kaasa kolme registriga orelit. Instrument toetas ja hõlbus mitmehäälsete laulude õpetamist suurel määral. Õpetusviis harjutustel olnud: esiteks harjutati sopranit, sellele järgnes loomulikult alt üksikult ja sopraniga koos; edasi lisanesid samas korras tenor ja bass. Selle õpetusviisiga saavutati puhas kooskõla, ikka orelit kaasabil. Ka on õppimisel tarvitatud klarinetit ja fagotti üksikkhääle toetuseks. Ettekannetel on mõnikord kasutatud ka orelit kaasnängu.

Väägvere eeskujul sigines selles ümbruses ajajooksul juure kolm segakoori, nimelt — Vara kirikukoor ning Kuusmäkila ja Tammiste koorid. Vara kirikukoori juhatas köster Masing, kes pärast C. R. Jakobson'i lahkumist asus Torma; Kuusmäkilas ja Tammistes tegutsesid vennad Aleksander ja Friedrich Liblikad. Kõigil neil kooride juhatajatel olid orelid harju-

tustel kasutada; õpetusviis harjutustel samasugune kui Väägveres. Nendest kooridest oli vanem Vara kirikukoor; sellele järgnes Kuusma ja Tammiste. Koorid omavahel võistlesid, mis neid elustas ja kujundas teguvõimsaks. Nende ellutärgamine on sündinud järgmistel aegadel: Vara kiriku juures enne 1855. a., Kuusmaal ja Tammistes 1855—1860 aastate vahel. Asutamisaastat pole saanud teha kindlaks täpselt, vaid kaudselt. 1860. aasta ümber asutas ka Paul Bergmann Äksi Orgele laulu- ja puhkpillikoori, kes ka asus võistlusrinda juba olevate kooridega ja (vist) 1866. a. kevadel esines Äksi kirikus kontserdiga. Bergmann oli agar ja väsimata koorijuhataja; asus Orgelt lahkudes Rakverre, kus asutas „Ööbiku“ seltsi, Kõik need koorid harrastasid üksnes vaimuliku sisuga kirikulaule.

Need laulud olid saksa heliloojate tööd, päritoluga Tartu vennaste koguduse palvemajast. Sõnade tõlked olid armetult konarlikud ja ebamäärased, nagu:

Ke tu - leb see Is - san - da ni - mel

jätkata linnades seniste suurte masskooride kultuuri viljeldamist. On kindel, et nende suurte kooride lauljate keskmine tase ei kütündi selle repertuaarini, mida ta laulab ning seetõttu mõnigi hästikavatsetud a capella kontsert on jätnud kuulajaskonna külmaks. Püüdkem laiade hulkade laulu arendada teisel teel, — kontserdihuvilisele publikule aga pakku-gem seda muusikat, mida suudab anda valitud häälematerjaliga, ühtluseks vajalisel arvul koostatud, töötamiseks käepärane laulukoor! Meil ei tarvitse häbeneda, kui sellelgi alal veel peame otsima paremat teed oma kultuuri juhtimiseks. Õppigem teistelt, mis vajaline, jäägem siiski iseendiks ja oma tarbeile-võimalus-tele ustavaks!

E. L.

HEINRICH FEISCHNER.

Sai E. Akadeemilise Helikunstnike Seltsi võistlusel III, auhinna oma puhkpillide kvinteti serenaadi eest.

Niisuguste ehamääraste tõlgetega lauldi „aariaid“ kuni 1857. aastani, siis hääbusid nad aegamööda A. H. Villigerode' tegevusel ja mõjul. Veel 1868. a. oli juhus elada kaasa harjutust, kus taheti tarvitada niisugust armetut tõlget: „Danket dem Herrn!“ — „Tänage se Issandat“. Lauldes jäi lauselõpp „Issandat“ liigseks, mida pausi ajal püüti sosistades väljendada. Laulu tõlkija oli 75-aastane köster, kauaaegne koorijuhataja, kes jonnakalt seletas: „Tõlge on õige, aga viisil on vähe noote.“ Viimaks ta paindus järele, kui tõlke asemele soovitati võtta Taaveti laulu nr. 108, millest sõnad valmistasin.

Rütmiga hästikohanevaid tõlkeid valmistas Vara köster Masing Aleksander Liblika kaastegevusel. Villigerode' ja Jannsen'i Tartusse asumisega vabaneti vigastest tõlgetest. Mõlemad tõlkisid ning ka luuletasid rütmi ja viisi loomule omaseid sõnu, mis oli suureks eduks laulu arenemisele. Esimene laulupidu 1869 ja A. H. Villigerode' suur lastepidu 1870 andsid ka eluõiguse „ilmalikkudele“ lauludele, millest levinemist K. A. Hermann oma pärrastiste lauluvihkudega ning „Laulu ja mängu lehega“ suurel määral elustas.

Meeskoore Tartus ja tema lähemas ümbruses kuni 1865. a. veel ei leidunud. Tartu saksa käsitööliseseltsis ja „Bürgermusses“ olid meeskoorid ning ka kvartetid, millelste tegevus aga õieti harva, nagu kogemata, ulatus eestlaste kõrvadeni. Alles „Vanemuise“ asutamisega 1865. aastal avanes ka tartlastele võimalus kuulda meeskoori laulu eestisoost osaliste poolt eesti keeles. Ei sünnitanud see eriti vaimustust, üteldi olevat tume ja värvitu. Alles 1869. a. laulupidu muutis meeled, ning meeskoorilaul omandas segakooridega üheväärsse kohta ja lugupidamise. Ka minu kodukohas tõusis ellu kahekordne meeskvarlett.

*

Koorid esinesid suurtel kirikupühadel koolimajas pidulikel palvetudidel, aga neid ei juhata tud praegusel viisil, vaid terve lauljate kogu oli juhutamises tegev — jalgadega. Suu laulis, aga jalg — õigemini jalad — juhatasid. Laulu algul luges juhataja ettekande kohaselt numbreid (üks, kaks...), jalaga pikkusmõõtu markeerides ja algamiseks käega märku andes. Ka lauljad panid juhatajaga koos jalad lõpsuma ning mõnigi agaram ja nimekam noogutas pääga lisaks veel kaasa, võttes hoogsatel kohtadel abiks ka keha liigutusi, mis kujutas lainetavat vett. Mitte kõigis koorides polnud tarvitust niisugune hoogne kaasaelamine. Üldse juhtus seesugust kaasaelamist siis, kui mõni au-

ahnem laulja end teistest püüdis teha tähtsamaks. Väägvere kooris seda kunagi ei juhtunud.

Veel esimesel laulupeol esines üks Võrumaa kooridest üksiklaulus, kolmandal peopäeval, kus terve koor käte-jalgadega ja kehaga laulu juhatas. Nõnda lauldi siis „jala järele“. Hoogsatel kohtadel tuli ka mõõdulisi kõikumisi ette. Tükiti ruttama — õnneks mitte sagedasti.

Esimest taktipulgaga koorijuhti nägin 1863. a. Tartus. See oli Maarja koguduse köster Luig, umbes 60-aastane. Algasin tema kooris alidhääle laulmisega. Taktipulgaks osutus jalapikkune, tollijämedune pulgake, millega märkis iga veerandnoodi ajapikkust pahemas käes oleva noodi pihta koputades, muidugi jalaga kaasa aidates. Ka lauljad kõpsutasid jalaga, mis selgesti kostis kuulajate kõrvu, aga imelikul kombel neid ei näinud segavat. Ehk küll siin pulgaga „takti löödi“, olid lauljate jalad laulujuhid. Vist seesugune pulgaga kõpsimine on loonud tolle tuttava lause: takti lööma! Rahvasuu aga kiitis, kui laul hoogsalt lõpule jõudis: läks hästi „jalapärast“.

Köster Luiga koori asus 1863. a. suvel juhata ma A. H. Villigerode, sest oli nõu oktoobri algul Maarja kirikus panna toime kontserditaolist katset. Ka tema juhatas väikese musta poleeritud „kepigaga“, aga ei „lõõnud“ mitte takti. Ta oli Luigast juhutamises märksa edenenem ja nüüdse ajaga kooskõlas, kunstimaitsemisem. Juhata des märkis kepiliigutusega tempo pikkust, keha elegantse vagusas seisundis, jalgu liigutamata. Lauljad, kes Luiga juhatusel olid jalgadega juhatanud kaasa, pidid sellest loobuma. Ei lauldud enam „jalapärast“.

Villigerode asus lauljate hääle säädmisele. Mõned sopranihääled laulsid kiledalt-kõledalt, mis kaastlastest pidi helisema üle. See hävitati. Villigerodel oli pehme ja paindub baritonihääle, hästi haritud, millega ta lauljaid veenis, et pehme häälekõla on sama võimas kui pressitud ja kile, aga pakub kuulajatele hingeliselt suuremat mõju. Keegi ei pea teistest karjuma üle. Soovis, et sopran ja tenor nõnda häälitseksid, kui metsas huigataks, selle vastu alt ja bass laulaksid tumedama häälega. Väsimata seda käsitades suutis ta saavutada häid tagajärgi. Laul omandas sootumaks meeldivama kõla mõju, mis oli suureks edusammuks. Ka hingamises ja sõnade selgesti väljarääkimises saavutati märgatavat edu, pannes seejuures eriti rõhku tähtedele „i“ ja „s“ kõlale.

Järgneb.

Vestlus Aleksander Lättega

„Ah mis Teie ikka tulete, ega mul pole Teile midagi uut jutustada ega näidata. Teie ju teate ja tunnete mind, eks Te kirjutage niisamuti“ — tõrjub tagasi meie muusikaveteraan Aleksander Läte temalt telefoniteel intervjuund kauplevat lehemest. Hääsüdamik vanahärra ei suuda aga intervjuueerija päälekäämistele lõplikult seista vastu ja nii võib nende ridade kirjutaja varsti külastada lugupeetud heliloojat tema korteris Tartus, Rüütli tänaval nr. 23. Samas asub ka Spremk-Lätete klaverivabriku muusikariistade ladu.

Sõbraliku naeratusega korteriperemees jutustab siis, et pole saanud mahti viimasel ajal helitööde loomise alal tegutsemiseks. Suuremat tähelepanu on ta pühendanud uurimisteks akustika alal. Need uurimused peavad liikkama ümber senise muusikasüsteemi puht harmoonia alal. Selle süsteemi läbitöötamisega on A. Läte juba pikemat aega näinud vaeva ja nüüd töötab ta põhimiselt instrumendi ehitamise kallal, millega tõestada oma uut süsteemi. Konstrueeritava instrumendi koostamine on raske ja kulukas töö.

Muusikaveteraan seletab edasi, et palju aega tuleb tal pühendada oma klaveritööstusele, mille juhtimisele ta asus pärast venna surma 1934. aastal. Aleksander Läte on piiminode ehitamise alal teinud terve rea leiutisi ja neile võtnud ka patendi.

„Kui oleks kapitali suuremal määral, küll võiks sel alal laialt töötada. Võiks võtta patent leiutistele ka välismaal“ — tähendab naeratades hõbepäine helilooja ja klaveritööstur.

„Kuid kas nüüd, mehaanilise muusika hiilgeajajärgul, mil raadio toob igasse majja igasugust muusikat, pole märgata huvi langust instrumentaalmuusika vastu?“ — pärin vanahärralt.

„Mehaaniline muusika ei suuda inimest veel täiel määral rahuldada. On ju see passiivne muusika, kuid inimene tahab ka aktiivset muusikat. See on õieti sama, mis sünnib napsuklaasi juureski. Ega ei rahulduta sellega, et teine tõstab klaasi, — vaja ka endal võtta“ — lausub naljatades A. Läte.

„Ega Teie küll vist napsiklaasi tõsta?“ — lipsab intervjuueerijal üle huultele, teades meie muusikaseniiori sportlikke kalduvusi.

„Ei tea, ega ma väikese napsu pääle polegi nii kuri kui lihasöömisele. Liha seedimine nõuab palju pingutust organitel ja annab vaimule vähe. Kui hiljuti üks tuntud kohalik arst küsis pool-naljatades,

kas mul taimetoiduga ikka veel elu seisab sees, siis tähendasin talle, et tema ei ela mitte lihast, vaid sellest, mis ta sööb liha kõrvale“ — jutustab lugupeetud muusikamees.

„Kui kaua olete juba taimetoitlane?“ — pärin.

„Peatselt saab 30 aastat, kui pole enam liha suhu võtnud. Kuid suure isuga pole ma seda söönud kunagi. Lihasöömisest loobusin mitte arstide ettekirjutusel, nagu seda tehakse mõne haiguse puhul, vaid vabatahtlikult.

„Kas talvel ka ikka veel spordite?“

„Ikka, ikka. Kaks korda nädalas käin võimlas võrkpalli mängimas ning midugi püüan vaba aega kasutada jalutamiseks ja värskes õhus viibimiseks.

„Kevade tulekul hakkate muidugi jälle tennisit lööma?“

„Jah seda küll. Ilmade soojenemisel hakkab suplemas käima jões ja ka kastes. Rahva keskel juba tuntakse kastes paljajahu käimise hääd mõju, kuid veel paremaid tagajärgi annab kastes lamamine — suplemine. On ju kastes palju raadioaktiivteeti.

„Kui tohin küsida, mida heliloojate senior kavatseb veel anda meie muusikapeerele?“ — esitan küsimuse.

„Kavatsusel on mul helitöödest nii mõndagi. Kuid ega minu seniseidki suuremaid töid veel tunta, sest need seisavad alles käsikirjas ja ootavad trükkiminekut. Nii on avalikkusele tundmata „Sõjasümfonia“, mis on mõeldud kogu õhtu täitmiseks. Väiksemal kujul see töö kanti ette „Vanemuises“ minu 60-aasta sünnipäeva puhul, kuid vahepeäl olen ma seda palju laiendanud ja täiendanud ning sel kujul pole seda veel kusagil kantud ette.“

„Vahest aga rikastate uute töödega meie koorilaulu literatuuri?“

„No sel alal on juba noored heliloojad isegi väga agarad. Kuid ega need koorijuhid tunnegi suurt huvi repertuaari suurema mitmekesistamise järele. Meeskooridki viilivad tavaliselt 2—3 laulu. Mille üks koorijuh on võtnud kvassse, seda laulu peavad käsitama ka kõik teised koorijuhid. Nii on mul 30—40 laulu peagu täiesti kasutamata. Kuid nagu ma juba teile alguses tähendasin, olen ma pühendanud oma tööjõu põhimiselt teoreetilistele uurimustele. Kui need on viidud lõpule, siis, võib olla, asun uuesti koorilaulude juure.“

Türgi muusika läheneb Lääne-Euroopale

Moodsa Türgimaa loojaks on Kemal Atatürk (s. o. türklaste isa). Ta ei ole mitte ükski uue riigimooduse kujundaja, vaid ka riigi kultuurilise taseme tõstja. Vastuoksena endisele vanaaegsele süstee- mile, ta püüab edendada rahvast vaimselt ja teda kasvatada rahvuslikult. Mitmete ja sagedaste reisude tulemusena sisemaale on tal õnnestunud luua tihe ja pidev kon- takit oma rahvaga. Isegi maa kaugemates kolgastes asutatakse koole, et võimaldada haridust neilegi, kel on takistuseks liiga kaugel vahemaa lähema kooli vahel. Kõr- gema hariduse templiteks kujunevad praeguehitatav uus ülikool Istanbulis ning muusika-, kehakasvatus- ja majandusüli- kool Ankaras. Pääle selle asuvad provint- silinnades mitmesugused kunstikäsitöö- ja käsitöökoolid.

Oma suure võimuga on moodsa Tür- gimaa diktaator suutnud viia läbi olu- lise tähtsusega reforme, heddade (Tür- gimaa muhamedi-kirikku vastumõike) en- dine tugev mõju on lämmatatud, vähe- malt riiklikes piirides; samuti on liikvidee- ritud dervišerdem. Naine kaotab loori sil- milt; ta võtab osa majanduslikust ja ühis- kondlikust ülesehitusest riigis, talle usaldatakse valimisõigus. Rahvuskogus võidakse ka naine näha riigiesindajaina. Türgi naine käib ülikoolis, ta on kutsu- ehk alal tegev, ta spordib ja õiendab ko- guni piloodieksami, — kõik, millele varem oli mõeldagi võimatu! Asutatakse organi- satsioone naistele ja lastele rahvuslike ja sotsiaalsete taotlustega. Haridus on Tür- gis maksuta; kehvematele õpilastele või- maldatakse koguni tasuta ülalpidamist. Ladina tähestikku viiakse igale poole sisse ning püütakse kõigil võimalikult kaotada analfabetismi. Seoses rahvusliku isetead- vuse tõusuga püütakse (samuti kui meil- gi) keelt puhastada võõrmõjudest. Istan- bulis asutati koguni komisjon, kelle üles-

andeks on uurida türgi keelt ja lähiskeeli, et leida uusi sõnu, millega asendada võõr- sõnu.

Igale poole tungib uus vaim, iseäranis kunstidesse, mida riiklikult edendatakse laiaulatuslikult. Kujutavas kunstis näeme püüdu lülitada välja usu tugevat mõju. Nagu Euroopas, leiavad ka siin aset iga- aastased näitused, millised juba on annud tähelepanuvaid tulemusi.

Muusika ülesehitustöö areneb hiigla- sammul. Araabia kunstmuusika on ajuti- seks keelatud. Et reorganiseerida türgi muusikat, kutsuti Saksamaalt prof. Hindemith kolmeks kuuks. Hindemith tutvus kõikide türgi muusikaasutustega ja sattus türklaste haruldasele muusikalisele; ei esine haruldase nähtena, kus väike külla- laps omab absoluutse kuulmise; samuti leidub perekondi, kus lapsed, alates nel- jandast eluaastast, terves koosseisus män- givad juba viiulil ja klaveril. Hindemith koostas türgi muusika taasehitamiseks uue kava. Selle kava põhjal kutsuti Sak- samaalt kolmkümmend õpetajat Ankara muusikaõpetajate seminari (praegu muu- sikaliikool). Ankara muusikaõpetajate se- minar pidi kujunema väljumiskohaks noor- tele õpetajatele, keda pidi võimalikult roh- kearvuliselt saadetama provintsidesse, et arendada türklaste muusikalist arusa- mist. Peab imestuma noorte õpetajate terve optimismi üle, millega nad asuvad tööle, hoolimata äärmiselt rasketest töötingi- mustest. Sagedasti tuleb neil anda muusi- kaõpetust ainult häälevile ja oma hääle najal, kuna koolid sagedasti veel asuvad niisugusel primitiivsel tasemel, et pole mõeldagi kallistest Euroopa instrumenti- dest. Hindemith soovib ka koolidesse muret- seda raadioaparaate, et asuda võimalikult kokkupuutesse Lääne-Euroopa muusikaga.

Muusikalisi tsentrumeid on arvult kolm: konservatoorium Istanbulis, muusi-

Enne, kui lahkun heliloojate seniori ko- dunt, tahab peremees kilbiliselt demonstreerida oma pianinot. Kergelt libi- sevad tema sõrmed klaviatuuril. Alles mõne päeva eest pühitses see mees oma 76-ndat sünnipäeva ja aastad on muurnud tema veel võrdlemisi tiheda juuksestiku

hõbehalliks, kuid nende juuste kandja on jäänud oma hingelt nooreks. Otse noor- usliku kergusega demonstreerib ta oma leutitsi pianino juures, manades esile mo- dereerijate abil väga mitmesuguseid var- jundeid, kord tugevamaid, kord nõrge- maid, kord teravamaid, kord mahedamaid.

kaõpetajate seminar (praegu muusikaikili-kool) Ankaras ja sümfooniaorkester Is-miris. Senini oli Istanbuli konservatoo-rium türgi muusika väljumistsentrumiks. Konservatoorium omab suure orkestri, mis esineb reeglipäraste kontsertidega. Juhti-val kohal Istanbuli muusikaelus seisavad kaaks tünklastest muusikut-komponisti, kes nii looval kui ka organiseerival tööil on näidanud tisedaid tagajärgi. Ankaras, Türgi päälinnas, asuv muusikaikilikool mängib kõige tähtsamat osa. See on türgi muusika reformeerimise alglatteks, väl-jumispunktiiks noortele õpetajatele, kes asuvad provintsidesse, rahva hulka ja koo-lidesse muusikat levitama. Praegu tegut-seb Ankara muusikaikilikooli direktorina prof. Prätorius kes on rahvuselt sakslane ja propageerib türgi muusika arendami-seks uusi ideid: ta püüab tünklasti lähend-ada klassikalisele muusikale modern-muusika kaudu, kuna tema arvates mood-ne Lääne-Euroopa muusika on türgi kõr-vale omasem. Nii figureerisidki tema esi-mesel sümfooniiselikontserdil slaavi mood-sad komponistid Tamsman ja Mjaškovski. Prof. Prätorius on lähikese aja jooksul tubli dirigendina suutnud palju viia läbi Ankara muusika-ülikooli taseme tõstmi-seks.

Ankaras asub ka riiklik filharmooni-line orkester, hää koosseisuga, arenemis-võimeline ja paljutõotav. Selle orkestri tõeliseks organiseerijaks peetakse Zeki Bey'd, ülemaailmlise kuulsusega viuldaj-at. Orkester omab väärrika mineviku, ole-vat vana koguni mõnisada aastat. Oma-ajal pidas orkestrit ülal Türgi sultan Sa-ray' lossis.

Juba aastakümneid on Saray's kont-serteerinud kuulsad Euroopa kunstnikud. Nüüd korraldatakse igal nädalal kaaks sümfooniakontserti, mis igaihele on kät-tesaadavad, sest sissepääs sinna sünnib maksuta.

Peab imestama tünklaste haruldast huvi muusika vastu: kontsertsaalis võib näha haritlasi ja lihtrahvast kõrvuti — ja nii suurel arvul, et saalid on ääreni kii-lutud täis. Suur muusikasõber on Ismet Inönül, ministerpresident, kes ei puudu peagu ühelki kontserdiil, hoolimata suu-rest töökoormatusest. Türgis omab pea iga suurem asula rahvamaja, (samuti kui meilgi) kus enamikus taotletakse rahva vaimse arengu igakülget kasvatamist. Nii korraldatakse sääl teatri-etendusi, kunstinäitusi ja kontserte, kus esinevad tünklastest solistid j.t. Peab mainima, et Türgis leidub väga häid soliste, enamikus viuldajaid ja klaverimängijaid, näit. Fu-hunde Ulvi, andekas pianist, kes oma viiul-

C. BAMBERGER.

Dirigent Vünist; juhatas hiljuti Tallinnas esmakordsel külastusel kaheksandat sümfooniakontserti.

dajast venna Neçdet'iga kontserteerisid juba lastena.

Atatürgi käsul komponeeriti kahe-kümne päeva jooksul esimene türgi oper „Tašbebek“, mis libretolt sarnaneb „Hoff-mann'i lugudele“. Selle ooperi autoriks osutus Ahmet Adnan, kes on Türgis sil-mapaistvamaid komponiste. Andekad kunstnikud, nagu Cemal Rešit, Ahmet Adnan, Ulvi Kemal ja Necil Kazim on juba loonud mõõduandvaid sümfooniisi-sioonid oma rütmilise hooga, samuti an-navad võõrapärased helikujuandid talle omapärase võlu. Lauludes on iseloomustav pehme ja meloodiline joon, mis meenutab türgi maastiku üksluisust ja kaugust. Vamü, kauneid rahvalaule kogutakse praegu andumusega. Siiski ilmneb türgi mood-sas muusikas piüid Lääne-Euroopa muu-sika kaudu leida uusi väljendusvorme. Kas jõutakse lääne-muusika kaudu omase, rahvusliku stiili juure? Siin on la-hendada paljud probleemid. Mahmut Ra-gib, muusikategelane, on selle küsimuse lahendamise alal saavutanud palju ja tema teadlasvaim on tasandanud otsivate türgi komponistide teed. Kuidas suruda nii

Mõningaid uusi raamatuid

Viimasel ajal ilmus välismaal rida raamatuid, mis on teeninud erilist tähelepanu lugeja poolt, kes huvitub praegusaja muusika probleemidest.

Esimeses järjekorras tuleks nimetada Pariisis Denoël'i ja Steele'i kirjastusel prantsuskeelses ilmunud Igor Stravinski' „Minu elukroonika“ esimest annet. Kirjutise kitsad raamid kahjuks ei luba puudutada kõike, mida on avaldanud Stravinski oma raamatus muusikaloomingu küsimuste ja muusika olemuse kohta. Ülimal määral huvitavad ja õpetlikud on Stravinski' vaated sääl, kus ta osalt annab võtme oma loomingule õigeks lähenemiseks. „Mina pean muusikat ta põhi-olemuselt — räägib Stravinski — mittevõimeliseks midagi väljendama, olgu see tunne, hingeline seisukord, loodusilmuvus...“ „Muusika fenomen on meile antud just selleks, et sääda üles kindel järjekord ilmuvestes selleks vajalise konstruktsiooni abil. Oleks tõesti üleauru otsida ja oodata muusikast midagi muud. Nimelt see konstruktsioon, määratud korrapärasus meis kutsubki esile emotsiooni, millel pole midagi ühist igapäevase elu muljetega ja reaktsioonega.

Võidakse kahelda, kas see vaade on kohaldatav ka kõigi Stravinski' tööde suhtes; ent „Kuningas Oedipus“ vaidlematult sisaldab endas seda ideaalset „korda“ ja seda täiuslikku konstruktsiooni, millest unistab komponist. Väliste faktide rühkusega Stravinski' elust see esimene köide ta „Kroonikast“ ei hiilga, erinedes selles mõttes Rimski-Korsakov'i „Ehuloost“. Sellele vaatamata autor annab meile täielise pildi oma muusikalisest arengust, mida läbib punase niidina, näitleja-kunsti-toetaja, „Vene balleti“ asutaja Djagilevi isik, kes mängib nii suurt osa Stravinski' loomingus. Mitte huvituseta pole leheküljed, mis Stravinski pühendab oma õpetajale Rimski-Korsakov'ile, kellest ta räägib suurima lugupidamisega.

suurt toonide arvu euroopa temperereeritud häälestusse? Kuidas komplitseeritud vabu ja sidumatuid rütme mahutada meie taktisüsteemi? Ja kas on meie vaated harmoonia-säadustele maksvad ka türgi muusika kohta?

Muusikaareng Türgis suudab oma laialatustsihkkusega pakkuda veel palju huvitavaid. Kes teab, saab ehk koguni Lääski säält kord mõjustusi?

Meie saame teada temalt selle Rimski-Korsakov'i karakteristliku lause, mis annab tunnistust tema suhtumisest ta elu lõpul valitseva Lääne-Euroopa uue muusikalise mõju kohta. Stravinski'le, kes soovib teada ta arvamust Debussy' uute teoste üle, Rimski-Korsakov vastab sõnasõnalt: Parem teda mitte kuulata. riskerid harjuda, ja viimaks lõpetad sellega, et hakkad armastama teda.“

Veel paljugi erilist huviteenivat sisaldab see esimene anne „Kroonikast“, lõppedes epohhiga, mis karakteriseerib Stravinski' pöoret uus-klassikute poole. On tarvis loota, et teise ande ilmumine ei lase oodata enesele kaua.

Pariisis ilmusid kaks raamatut kuulsalt Ameerika muusika-ajakirjanikult Orving Sverke'lt. Üks neist raamatuid eranditult on pühendatud noore poola komponisti Aleksander Tansman'i loomingule, (Max Ešgi' kirjastus); see autor, kahjuks, on meile koguni tundmatu, kuid kasutab teenitud lugupidamist Lääne-Euroopas ja Ameerikas. Teine raamat vähekese imeliku päälkirjaga „Kings-Jazz and David“ („Kuninga-džäss ja Taavet“, seejuures pääle „Kuninga-džässi“ on tulemas Honegger'i oratoorium „Kuningas Taaver“), valgustades selgesti tervet rida küsimusi, mis omavad enamal puhul otsekoheseid, aga monikord ka kaudsemad sidemeid praegusaja muusika olukorraga. Äärmiselt tabav ja paiguti teravmeelne autori lähenemine kaasageste muusiktiliste voolude kompleksile annab sellele raamatule õige huvitava ja elava karakteri. Erilist tähelepanu väärub kirjutis päälkirjaga „Õigus ja kuningas Taavet“, milles autor püüab avastada ja analüüsida praegusaja edukaima komponisti Honegger'i loomingut meetodit.

Hugo & Co — Zürich'i kirjastusel ilmus Kurt Hermann'i raamatuke „Viimaste aastate klaverimuusika“ („Die Klaviermusik der letzten Jahre“), mis on täienduseks mõni aasta tagasi samal kirjastusel ilmunud raamatukesele „Internatsionaalne, moodne klaverimuusika“ („Internationale moderne Klaviermusik“), mille autoreiks on Teichmüller-Herrmann. „Klaverimuusika viimaseil aastail“ esitab tähestiku järjekorras praegusaja komponistide loetluse ühes nendelt viimastel aastatel ilmunud klaveriteoste nimetamisega. Lühikesed kriitilised märkused, mis leiduvad iga teose nimetuse all, pakuvad surutud vor-

Vold. Leemets

Mis on ajaviitemuusika

Muusikateadus, muusikaesthetika, muusikaarvustus, muusikaline kultuuripoliitika, muusikakirjandus — kõik need õilsad ja vaimsed alad mõõduvad vaikides n. n. ajaviitemuusikast. See on ka arusaadav, sest ajaviitemuusika jääb ikka ja alati tähtsusest kolmandajärguliseks muusikakultuuris. Et ta aga hoolimata kõigest ometi kuulub muusikaelu avaldiste hulka, siis ei teeks kurja, kui ka sellele ebaõilsale muusika-alale kulutada paar rida.

Kui nüüd küsida, mis siis öieti on ajaviitemuusika ja millisesse liiki ta kuulub — s. t. kas on ta vokaalne või instrumentaalne, programmiline või absoluutne, suur- või väikevormiline, soliidne või kergeeelne — siis ei saa leida vastust selles suunas. Ajaviitemuusika ei erine millegagi eliitmuusikast: ta hõlmab kõiki muusikalisi erivorme, võib esineda kas või sümfoonia kujul... ja ometi jääb ta selle juures ajaviiteliseks.

Kui keegi läheb sümfooniakontserdile ja lunastab pileti, siis kindla eesmärgiga: nautida muusikat. Kui aga sama keegi läheb kohvikusse, siis mitte muusika pärast, vaid lihtsalt selleks, et lüüa surnuks ülearust pooltunnikest. Kontserdil ta kuulab, kohvikus paljalt kuulab.

Just siit peab otsima küsimuse tuuma ja käsku ning prohveteid, — mitte repertuaaris ega ka ettekande kunstipärasuses. Provintsilinnakese „sümfoonia“ kahtlemata ei ületa luksusestori jazzbandi oma kunstiliste võimete poolest,

kuid esimese puhul aplodeeritakse, teise puhul aga vaigitakse. Kui ajaviitemuusikat keegi ei kuula, siis tekib loomulik küsimus: milleks seda siis öieti tehakse? Vastuse küsimusele saame, alles siis, kui korraks loobuda ajaviitemuusikast. Nii selgub omapärane seisukord: ajaviitemuusikat ei märgata kui ta on, kui teda aga ei ole, tunneme tema järele vajadust! Näiliselt tuleb siin seletust otsida neis puht bioloogilistes mõjudes, mida lisaks enda otsesele, s. o. psühholoogilisele mõjule pakub muusika. See on füüsiline paitamine, mida sooritab ajaviitemuusika. See on osake üldisest komfortist, mida pakuvad lõbustusasutused oma klientidele. Mugavad istmed, aromaatilise kohvi, meeldiv teenimine ja „ilus“ muusika... Eriti sel viimasel tarvitseb puududa, kui lokaal muutub kuidagi elutuks, kõledaks, ebakoduseks. Rütimis sisaldub elu, seda elu vajatakse.

Ajaviitemuusika esineb muidugi väga ja väga mitmel kujul ning igasugustel puhkudel. Neid loetleda pole mõtet, — riivame siiski paari sõnaga ühte neist kujudest, pääleegi kõige primitiivsemat. Jutt on siin vantoreli muusikast, „kunstist“, mis moodsal ajal ikka rohkem ja rohkem sureb välja, kuna siin astuvad esemele enam täiuslikumad mehaanilised mänguriistad.

Vantoreli muusika! — Ega saa salata: temagi suudab avaldada teatud mõju. Ning just enda primitiivsusega. See on kui mingi tagasilaskumine kaugesse lap-

mis lühikese iseloomustuse komponisti stiili ja tendentsi kohta, püüdes anda objektiivse hinnangu nende klaveriloomingu suhtes, näitavad selle raamatukese autori kõrge tasemel seisvat muusikalist vaistu. Pianistidele, kes soovivad täiendada oma repertuaari praegusaja muusika muster-teostega, on see raamat hinnatud juhiseks.

Lõpuks tuleks veel märkida Saksamaal kirjastatud uue Moser'i muusikaleksikoni ilmumist. (H. J. Moser — Musiklexikon, Hesses Verlag, Berlin.) See leksikon üldiselt võrdub umbes kolmandikule viimastest kahekõitelisest Rieman-Einstein'i leksikonist ja sellepärast, nagu räägib autor oma eelsõnas, ei saa pretendeerida Rie-

mann'i teose andmete laialdusele ja täiuslikkusele. Ent peab andma õiguse Moser'ile: tema saavutas oma leksikonis maksimumi võimalikust, rikastades muusikalise entsüklopeedia literatuuri kapitali tööga. Esthetika-küsimustes ja hinnangutes mõõdunud ning praegusaja epohhi üksikute isikute kohta Moser püüab hoida objektiivsust, nii et uus saksa ideoloogia ning kultuuriline mõde leiavad selles teoses käsitluse vaid kaugelt. Leksikon sisaldab lühikese löike eesti muusika üle selle kohta käiva literatuuri täpse märkimisega, tuletades ühtlasi meele Eesti Lauljate Liidu laulupeo albumit.

N. Lopatnikov.

Pärnu muusikajuht G. David †

G. DAVID.

22. jaan. s. a. lahkus elavate hulgast Pärnu „Endla“ teatri muusikajuht Gustav David. Ei leidu vist pärnulast, kes ei oleks tunnud ja austanud seda innukat ja andekat muusikameest. Üle neljakümne aasta on ta olnud raugematu jõuga ja alati häätujulisena Pärnu muusikaelu keskkujuks. Eriõlisel teened on tal Pärnu linnaorkestri loomises, „Endla“ teatri muusikajuhi kohustes ja noorsoo muusikalises kasvatuses. On kahtlematult tuhandeid, kes on saanud temalt viiuliõpetust, on sadasid, kes on mänginud tema taktikepi all küll suvekontsertidel, „Endlas“, Pärnu koolide orkestrites ja mujal.

Gustav David, põlvenedes muusikute perekonnast, sündis 20. det. 1871. a. Pärnus. 1888. a. lõpetas Saksamaal Coburgis muusikakooli, mille järele oli viiulimängijaks Kuresaare suveorkestris, Riia teatris ja Peterburgi „Aquariumi“ kontsertorkestris. 1890—1893. a. oli Riia Linnateatris, asus 1891. a. Pärnu suveorkestrit juhatama. 1893. a. asus jäävalt

Pärnu elama, olles kutsutud linnaorkestri ja kohaliku poeglase gümnaasiumi orkestri juhiks. Linnaorkestrist kujundas G. David püsiva, häist mängijaist koosneva üksuse, milline suvel andis kontserte linna parkides ja kasiinodes, talvel aga esines sümfooniakontsertidega. Eriõlise innuga asus G. David korraldama poeglaste gümnaasiumi õpilisorkestrit, milline ala talle jäi eluajaks kõige südamele lähedasemaks, kuna tema alati nooruslik, alati elurõõmus vaim leidis parima kontakti noortega. Imetletava püsivusega ja hoolega kasvas ta õpilastes muusikameelt, püüdis lakkamatult arendada orkestri taset, hoolimata sellest, et õpilaste koolist lahkumisega tuli alata jällegi noortega algusest peale. Selle innuka töö tulemusena suutis ta arendada Pärnu gümnaasiumi õpilaste orkestri mõnelgi korral täiesti kunstiküpseks, et see 40—50 pillilises koosseisus võis esineda iseseisvate sümfooniakontsertidega vägagi nõudliku kavaga. Kui loodi Pärnusse „Endla“ teater, oli endastmõistetav, et G. David sai selle juhiks. Vaatamata provintsi kitsaile oludele on, tänu David'i energiale, püsinud „Endla“ juures peagu vaheajata orkester, mis on võimaldanud viljeldada sõnalavastuste kõrval ka muusikalavastusi. Kui Vabadussõja päevil loodi Pärnu garnisoni puhkpilliorkester, siis tõi see Pärnusse rea silmapaistvaid orkestrante nii puhkpillide kui ka keelpillide alalt, kuna selle orkestrisse võeti vene pagulastega Eestisse siirdunud mitmeid vene konservatooriumide kasvanud. Seda juhus kasutas G. David ja organiseeris tüseda sümfooniaorkestri, milline hakkas andma järjekindlalt väärtuslikke sümfooniakontserte. Kahjuks garnisoniorkestri likvideerimisega siirdus rida orkestrante teistesse linnadesse ning lagunes ka Pärnu sümfooniaorkester.

Kuigi G. David kuulus vanemasse generatsiooni ning suure töökoormatuse tõttu ei saanud pidada kontakti muusikalise liikumisega mujal, ei jäänud aga tema vaim kunagi rahule kord omandatud töökspidamistega ja repertuaariga. Viimast püüdis ta alati värskendada ja aja-

sepõlve ja lapsepõlve naiivsusesse. Väga tihti tähelepanu väärivaks tuleb lugeda asjaolu, et just haritud muusikainimesed, tüdinevad muusikaspetsid sageli heldisid, kuulades seda kohmakat mänguriista. See on kui puhkus alatises maratonis, mis

iseloostab moodsa muusika tehnikat, kui tagasipöördumine ununenud kaugesse talutarre ja teadlik naiivitsemine ning ajutiseks väbanemine kontsertsaali ametlikust, säravast, paraadlikust ja väsitavast õhkkonnast.

Karl Ots viisteist aastat „Estonia“ laval

Ooperilaulja Karl Ots pühitses jaanuarikuu lõpupoolel oma 15-aastast tegevust „Estonia“ laval.

Esialgul ta astus üles kooriliikmena baritonide rühmas, kuid suure hääleulatuse tõttu aitas vahel kaasa ka tenoritele. Hiljem hakati talle andma juba osi, millised siiski kuulusid ikka veel baritonile; väljapaistvam nendest oli Valentiin ooperis „Faust“.

Et „Estonias“ tunti puudust dramaatilise tenori järgi ja K. Ots oma võimetega ning kalduvustega ilmutas sobivust sellele kohale, ta lõpuks tegigi pöörde vastavas suunas. Esimene vastutav osa tenorina oli Radames „Aidas“ — edaspidigi üks hiilgavamaid juubilarid repertuaaris. Nii algaski K. Ots oma täisjõulist kunstitegevust ooperisolistina, missugune tee on arenenud senini pideva tõusuga. Mainitud alal tema osade arv tõuseb üle kolmekümne, kusjuures tulemused seisavad hinnataval kohal. Eriti sobivate kujude hulka kuuluvad eespool mainitud Radames, tuluõhtukski valitud Herman „Padaemandas“, Eliaser „Juuditaris“, Cavaradossi „Tosca“, nimiosa „Lohengrinis“ (vt. kaanepilt) jne. Samuti häid saavutusi on K. Ots näidanud ka meie algupärasteski teostes.

Karl Ots praegu esineb ühe tüsedama jõuna „Estonia“ ooperilaval, vallutades ikka publikut oma suurepärase ning haritud häälega, kunstikõrge tölgitsusega ja enesekindlusega. Ooperi kõrval oleme K. Otsa esinemist võinud sagedasti nautida veel kontsertidel ning oratooriumide ettekandelil.

KARL OTS,
dramaatiline tenor, „Estonia“ ooperisolist.

Vist küll kõik ühinevad sooviga, et meie veel kauaks jatkuks osasaamist juubilarid kõrgepinnalisest kunstilisest tegevusest.

kohastada, põrkamata tagasi suurest väevast, mida nõudis helindite ümberonkerreerimine väiksemale ja tihtigi poolikule koosseisule.

G. David'iga on kaotanud meie muusikapöld ühe neist idealistidest, kes ei näinud muusikas isiklikku teenimisvõimalust, vaid pühendus muusikalise maitse ja oskuse arendamisele, eriti noortes, täie innuga. Jäägu meile kustumatult meele see tubli töömees, kes kõrges vanaduses, veel surma eelõhtul, kuigi tundes end haiglasena, ei võinud jätta pidamata harjutust õpilasorkestriga, noortega!

Olgu märgitud, et ka G. David'i perekond on tegev muusikutena; nii ta vend F. David on tuntud viuldaja, kes lühikest aega oli „Estonia“ kontsertmeisteriks, G. David'i abikaasa oli tublimeid klaverdajaid ja klaveriõpetajaid Pärnus, samuti ta poeg on Pärnu orkestrites klaverimängijaks.

G. David'i matusetalitusele 24. jaan. s. a. oli kogunenud ligemale kolmveerand Pärnu kodanikest, et avaldada austust maestrole, kes pühendanud pilka aja oma elust innukale kohaliku muusika arendamisele.

Oper ja kontserdid

Tallinn.

Viimase esinemisena möödunud aasta detsembrikuu lõpupäeval anti seitsmes sümfooniakontsert „Estonias“ R. Kulli juhatusel. Kaalukamaks numbriks orkestrile oli Caikovski' „Manfred“, mis viidi tehniliselt läbi hästi; mõjuvamateks osadeks nii sisu kui täitmise poolest kujunesid esimene ja neljas. Mosarti avamäng oop. „Võluflööt“ sooritati stiilselt. Noore solistina, täiesti uue jõuna astus üles K a r m e n P r i i Mozarti viiulikontserdiga (nr. 5, A-duur). Ettekanne ilmutas arendatud tehnilisi võimeid ja kõigiti hoolikat teose läbitöötamist. Orkestri saade oli hästi tasakaalustatud.

Aasta alguses on juba jõutud pakkuda rida esinemisi orkestriga. Kaheksandat sümfooniakontserti juhatas külalisena C a r i B a m b e r g e r Viinist, astudes üles meil täiesti uue võõrustajana. Ta avaldas ennast välise tagasihoidlikkusega, kuid ometi sugereerivalt ja kindlasti. Ettekanne kujunes sisulist ilmet tabavaks ning üksikasju jälgivaks. Programmis seisid Brahms'i sümfoonia (nr. 2, D-duur), Haydni sümfoonia (nr. 12, B-duur), J. Weinberger'i süit oop. „Schwanda“ ja Weber'i avamäng „Euryanthe“. Pääle viimase tulid kõik teosed esmakordsele ettekannele Tallinnas. Weinberger, kui siin vähemtuntud autor, avaldas end hääkõnaliselt ja võrdlemisi lihtsasti.

Ka üheksas sümfooniakontsert läks külaisdirigendiga, kelleks oli Charles Kreshover Londonist. Ta pani end orkestri juures maksuma mitte just palju-ütlevalt, kuigi ehk suurema tahtmisega. Mozarti sümfooniast (nr. 36) osa arenes kordaminekuga, kuid tuli ette ka kõiku- vusi. V. Williams'i fantaasia on varjundamises nõudlik teos, seepärast jäi mulje pinnaliseks; lõpupeolel kujunes täitmise soodsamaks. E. Elgari „Mõistatused“ mõjusid oma värvikate ning vaheldust pakkuvate osadega paremini. Solistina esines V. Bieck-Vinogradov Schumann'i klaverikontserdiga, mängides kaunis hää tehnikaga ja maitsega; dünaamiline külg aga jäi kitsaks.

Eesti heliloomingu demonstratsiooniks kujunes avalik raadiokontsert J. Aaviku ja R. Kulli juhatusel, millised ette-

kanded anti edasi balti-programmina. Eeskavva oli paigutatud orkestriteostest J. Aaviku „Pidulik marss“ ja seniavaldamata huvipakkuv osa süidist „Laste sõbrad“, A. Vedro süit oop. „Kaupo“ ning H. Eller'i „Neenia“ (keelpillidele). A. Lemba kandis ette oma klaverikontserdi (G-duur), H. Betlem R. Tobias'e ballaadi „Se'st Ilmaneitsist ilusast“ ja R. Palm R. Kulli „Fantaisie caprice“ — kõik orkestriga. Lõpunumbrina toodi kuuldavale A. Kapi kantaat „Päikesele“ konservatooriumi koori, solisti K. Otsa ning orkestri kaastegevusel. Kogu kontserdi täitmise arenes hää eduga.

Ooperitest tuleks märkida Caikovski' „Padaemandat“, milline võeti paariaastase vaheaja järgi uuesti kavva Karl Otsa lavategevuse juubeli puhul. Ooperi ettekanne R. Kulli juhatusel möödus hää õnnestumisega. Juubilar püsis oma parimate võimete juures ning teisedki tege- lased aitasid kaasa üldist edu soodustavalt. K. Ots leidis väga rohkearvuliselt kogunenud publikult innukat vastuvõttu; teda austati siirameelselt kiiduavalduste- ga, õnniklustega ja kinkidega.

Kammermuusika kontsert anti konser- vatooriumi saalis; ettekannele tulid uued E. Akadeemilise Heilikunsti Seltsi viist- lused auhinnatud teosed. E. Oja' kvintett keelpillidele ja klaverile on sisutihe ning kujukas töö, mis mõjub otsekohe- susega. Ka E. Kapi keelpillide kvartett (G-duur) jättis mulje huvitavast kam- mermuusikalisest tootest; tähelepandava- mateks võib nimetada teist jagu hästilei- tud meeleoluga ja neljandat arenduse mõttes. H. Feischner'i serenaad puhk- pillide kvintetile on moodsust taotlevam nende kolme hulgas ning mõjub värvikalt. Lisaks kanti veel ette E. Oja' soololaul „Valge värv“, E. Kapi soololaul „Mets“ ja H. Feischner'i sonatiin fagotile ning klaverile. Kaks esimest on tänuväärne ja sisu- kad lühipalad, kolmas ulatuslikum tähen- dusele dekoratiivse laadiga teos. Ettekan- deid sooritasid edukusega R. Palm, H. Laan, A. Saat, A. Karjus, E. Brauer, M. Prokofjev, B. Lukk, L. Ernits, S. Prohorov, I. Eier, O. Roots ja P. Presnikov.

Pühavaimu kirikus korraldatud Evald Brauer'i helitööde kontsert kujunes tunnustust lisavaks sellele noorele autorile. Teosed kõnelevad enda eest värskusega ja sisukusega. Esinduslikult püsis kavas orelisonaat (g-moll); „Fantaasia ja fuuga“ pakuti ümbertöötatud ning enam viimistletud kujul. Võrdlemisi lihtsad, kuid meeleolukad olid „Prelüüdid“ ja „Hällilaul“ keelpillide orkestrile harfiga. Programmis esines ka kaks soololaulu. Nõudlikumad ülesanded olid täita P. Presnikovi orelitööde ettekandmisega, millised ta sooritas hästi. Kontserdist võtsid sobivusega osa veel S. Tobias, E. Karrisoo-Karlson ja T. E. Kammermuusika Seltsi keelpillide orkester autori juhatusel.

Ella Lipand astus üles iseseisvalt tervet õhtut täitva kontserdiga „Estoonias“. Küllalt ennastusaldav ettevõtte kujunes tulemustelt võrdlemisi soodsaks. Lauljanna omab kooli, muusikalist maitset ja avaldub intonatsioonipuhtusega; häälejääd on keskmine, väljendus intiimsusse kalduv. Dünaamilisi piire kitsendab kaunis rohke mezzo voce kasutamine; vibratsioon võiks olla tagasihoidlikum. Eeskava koosnes mitmekesiselt ja küllalt huvitavalt valitud paladest (lauljale võrdlemisi kohastest). Eesti autoreist õhtu jooksul leidsid esindamist A. Kapp, M. Saar, J. Aavik, A. Karindi (Karafin). Solisti saatis tasakaalukalt T. Koch.

Väliskülalistest kaunis tähelepandevaks osutus pianist Eduard Erdmann, kes sooritas siia esmakordse käigu. Tehniliselt arendatud mäng toetub tüsedale kunstimeelele. Dünaamiline käsitlus on silmapaistvalt avarapiiriline, toon mahlakas, agooiline väljendus painduv, rütm kindel. Eeskavas pakuti Beethoven'i, Schubert'i, Brahms'i ja Mussorgski' helitöid, milliste täitmine kujunes ilmekaks ning nauditavaks. Lisapalade andmisega

E. ERDMANN.

kontsertant täiendas oma võimete näitamisest mitmepalguse sihis.

Neegerlauljanna Katharina Jarboro osutus stiili esindajaks, mis kõigub kontsertsaali ja kabaree meeleolude vahel. Ta on saanud laulmises haridust (päämiselt Itaalias) ning rakendabki seda omajagu edukalt. Võrdlemisi tugev materjal on kallutanud käsitluse valjuse sihis; vaiksesse astmesse minnaks ainult poole häälega. Tüsedamate numbrite kõrval leidis rohkesti tühisusi. Võib märkida temperamentsust ja miimilist liikuvust. Ettekanne toimus liigse vabadusega — raskuseks saatjale, millist ülesannet täitis P. P. Lüdig.

Lauljate Liidu Tartumaa Osakonna esinduskogu koosolek

Lauljate Liidu Tartumaa Osakonna esinduskogu detsembrikuu koosolekul oli tähtsamaks küsimuseks möödäläinud aasta tegevuse-aruanne, nimelt III. laulupeo aruanne. 30. juunil jäi laulupidu, millise ettevalmistus nõudis suurt kulu, tugeva vihmajärgi tagajärjel pidamata ja puudujääk tõusis üle 4000 krooni. Laulude kätteõppimine oli nõudnud kooridelt rohket ajakulu, osakond oli eelproovideks kuulutanud suure summa,

kuna taheti pakkuda kuulajale kunstipärast laulu. Et õpitud tööd väljendada ja puudujääki katta, otsustas laulupeo päätoimikond laulupidu korrata 1. septembril, ühel ajal Tartu näitusega.

Laulupidu 1. sept. õnnestus küll ilma poolest, kuid sügisene aeg pole sobiv laulupeoks, teiseks ei ole soovitatav korraldada kaht suurt ettevõtet korraga, kuigi korraldajad üksikseis üritusse suhtuvad kõige paremini. Siiski aitas teiskordne laulu-

pidu puudujääki vähendada neljatuhandelt kroonilt kahetuhandele kroonile.

Läbirääkimistel leitakse, et on erakordne juhus, kus peab otsima suurema laulupeo puudujäägi katmiseks toetust. Edaspidi peaks loodama Lauljate Liidu juure vastav fond, millest tasutakse laulupidude puudujäägid, sest meie ilmastiku juures on sagedased laulupidude ebaõnnestumised väga tõenäolised, nagu näitas möödunud suvi.

Tartumaa laulupeo õnnestumisel oli kavatsus suuremat laulupeo fondi luua, kuid vihm hävitas täiesti selle hää kavatsuse.

Kuludega hoiti äärmuseni kokku, rohkem kokku hoida polnud võimalik. Kahe laulupeo korraldamisel on ainult 450 krooni kulutatud üle eelarve. Mõnele poolt avaldatud arvamused, nagu oleks laulupeo reklaamimiseks kulutatud asjatult palju, lihkati ümber vastuväidetega, et kui oleks jäetud mõned kaugemad maanurgad reklaamita, oleksime kokkuhoitud teostanud vaid ainult mõne krooni võrra. Tartu aga vaimlise tsentrumina ja geograafilise asendi tõttu on küllalt tähtis, et siinseid ettevõtteid ajakohaselt vajalisel määral reklaamida.

Mõnele poolt leitakse, et pasunakoorige esinemine on laulupidudel kõige igavam ja kahvatum osa. Parem võiks kutsuda esinema üksainus ja hää pasunakoorige.

Ühed soovivad laulupidudel rongikäike koguni jätta ära, teised aga leiavad, et rongikäigud lippudega, paljud koorid rahvusriivais, annavad just laulupeole piduliku ilme.

Niihästi tegevuslik kui ka rahaline aruanne kinmitatakse üksmeelselt.

Aruannetest selgub, et kulusid oli 30. juuni laulupeol kr. 8.121, 1. septembri laulupeol kr. 1.489,87, kokku kr. 9.610,87. Tulusid saadud kr. 7.047,84. Tasutud võlga kr. 7.216,34, tasumata kr. 2.298,27. Kassas raha kr. 122,90, saada kr. 103, sellega puudub kr. 2.072,37. Laulupeo väljaminekutena on kulutatud kassas olev raha (mitte laulupeo tulu), sellega andis Tartumaa III. laulupidu üldise puudujäägi kr. 2.540,18.

Laulupeost 30. juunil võtsid osa 154 segakoori 4180 lauljaga, 1 naiskoor 60 lauljaga, 18 meeskoori 500 lauljaga, 27 puhkpillikoori 465 mängijaga, kokku 200 koori 5205 tegelasega. Maakondade järgi jagunesid koorid: Tartu linn 26 koori — 1339 tegelasega; Tallinn 1 koori — 24 lauljaga; Tartumaa 111 koori — 2433 tegelasega; Harjumaa 5 koori — 125 tegelasega; Järvamaa 5 koori — 91 tegelasega; Läänemaa 1 koor — 30 tegelasega;

Petserimaa 2 koori — 39 tegelasega; Pärnumaa 5 koori — 132 tegelasega; Valgamaa 7 koori — 140 tegelasega; Viljandimaa 11 koori — 293 tegelasega; Virumaa 8 koori — 202 tegelasega; Võrumaa 18 koori — 357 tegelasega.

Ülesantud kooridest jäid ilmumata: Tartu linnast 1 koor — tegelasi sellest ja teistest kooridest — 358; Tallinnast 5 koori — 350 tegelasega; Tartumaalt 21 koori — 863 tegelasega; Harjumaalt 4 koori — 163 tegelasega; Järvamaalt 6 koori — 260 tegelasega; Läänemaalt 2 koori — 67 tegelasega; Petserimaalt 1 koor — 67 tegelasega; Pärnumaalt 4 koori — 148 tegelasega; Valgamaalt 8 koori — 286 tegelasega; Viljandimaalt 9 koori — 292 tegelasega; Virumaalt 14 koori — 606 tegelasega; Võrumaalt 16 koori — 620 tegelasega. Kokku jäid ilmumata 91 koori 4080 tegelasega.

Laulupeost 1. septembril võtsid osa 122 segakoori 3457 lauljaga, 1 naiskoor 70 lauljaga, 14 meeskoori 551 lauljaga, 9 puhkpillikoori 162 mängijaga. Maakondade järgi jagunesid koorid järgmiselt: Tartu linn 27 koori — 1465 tegel.; Tallinn 2 koori 83 l.; Tartumaa 79 koori — 1859 tegel.; Harjumaa 5 koori — 130 tegel.; Järvamaa 1 koor 33 l.; Petserimaa 2 koori — 60 l.; Pärnumaa 2 koori — 30 l.; Valgamaa 10 koori — 201 l.; Viljandimaa 3 koori — 60 l.; Virumaa 1 koor — 18 l.; Võrumaa 14 koori — 301 tegelast.

30. juuni laulupeole jäi palju koore ilmumata, vabandades ärajäämist kohapäälsetest pidustustest osavõtmise tarvidusega.

Laulupeo puudujäägi katmiseks otsustas esinduskogu, juhatus eespanekul, korraldada 1936. a. kevad-suvel rahvapeo ja laulupäeva väljaspool Tartut — Elvas või Alatskivil.

1936. a. eelarve kinmitati tasakaalus kr. 915,50 summast.

Juhatus endises koosseisus valiti ühel häälel tagasi, nimelt A. Kiiss, J. Reisenbuk, Ed. Öunapu, R. Ritsing, A. Laan. Juhatusliikmete kandidaatideks H. Pärn ja E. Martinson.

Revisjonikomisjoniliikmeteks valiti J. Vain, K. Veidenbaum ja E. Laanenbek, kandidaatideks A. Kink ja J. Arike.

Eesti Lauljate Liidu volinikkokku osakonna esindajaks valiti: E. Martinson, H. Pärn, A. Kink, K. Haroff, M. Alaots, E. Steinberg, M. Määrits ja R. Ritsing, volinikkude kandidaatideks: E. Laanenbek, T. Vilms ja K. Ummer.

Konstantin Tüرنpu-nimelise auhinnakapitali põhikiri

*Põhikiri kinnitatud Eesti
Lauljate Liidu nõukogu poolt
15. detsembril 1935. a.*

§ 1.

Eesti helilooja ja Eesti Lauljate Liidu end. esimehe Konstantin Tüرنpu' mälestuse jäädvustamiseks on Eesti Lauljate Liidult asutatud „Konstantin Tüرنpu-nimeline auhinnakapital“, mille summadest igal aastal määratakse Konstantin Tüرنpu-nimeline rahaline auhind möödunud aasta parima eesti koorilaulu eest.

§ 2.

Konstantin Tüرنpu-nimelise auhinnakapitali fondiks on K. Tüرنpu' mälestuse jäädvustamise teostamiseks 1927/1928. a. E. Lauljate Liidu korraldusel kogutud korjanduse sissetulek Kr. 1.545.—, mis paigutatud protsenti kandma kapitali valitsuse arvanägemise järele. See auhinnakapital on puutumatu. Tema suurendamiseks on lubatud võtta vastu toetusi ja annetusi. Ka arvatakse fondile juure üks viiendik neist summadest, mis saadakse kapitali iga-aastastest protsentidest ja kõik muud summad, mis laekuvad käesoleva põhikirja alusel ja järeldusel.

§ 3.

K. Tüرنpu-nimeliseks koorilaulu auhinna määratakse summa, mis jääb üle kapitalilt saadud hoiuprotsentidest päälle auhinnakapitali suurendamisest eelmise paragrahvi nõuete kohaselt. Auhinnasumma suurus teatatakse jaanuarikuul.

§ 4.

Konstantin Tüرنpu-nimelise auhinnakapitali valitsus moodustub Eesti Lauljate Liidu juhatusest ja kapitali kogu asjaajamine toimub E. Lauljate Liidu kaudu. Kapitali eelarved ja aruanded peetakse Liidu eelarvetes ja aruannetes erilise osana.

§ 5.

Iga aasta 31. detsembriks kapitali valitsus nimetab möödunud aasta koorilaulu toodangu läbivaatamiseks ja hindamiseks vähemalt kolmeliikmelise auhinnakomisjoni, kuhu kutsutakse tuntud muusikategelasi ja lauljaskonna esindajaid. Auhinnakomisjoni liikmete helitööd ei või kuuluda sellel aastal auhindamisele.

§ 6.

Hindamisele kuuluvad kõik hinnatava aasta jooksul valminud koorilaulud, mis

loodud eesti rahvusest autorilt eestikeelsetele sõnadele kas sega-, mees-, nais- või lastekorile või mitmele koorile kokku.

§ 7.

Iga laul loetakse valminuks, kui ta on esmakordselt trükkis ilmunud, või võistluseks hindamiskomisjonile kätte saadetud autoritelt või laulu omanikult.

Trükkis ilmunud laulude kohta muretseb kapitali valitsus teateid Riigiraamatukogu andmete põhjal, kuna käekirjaliste laulude hindamiskomisjonile teatavaks tegemise eest hoolitsevad autorid või lauluomanikud ise. Autoritele või lauluomanikele oma hindamisele kuuluvate laulude teatavaks tegemiseks hindamiskomisjonile amtakse igal aastal aega kuni 5. jaanuarini, misajaks neil oma laulud tulevad selgelt loetaval kujul esitada hindamiskomisjonile.

Esitatud laulud võivad olla kas käskkirjas, trükitud või mõnel muul teel paljundatud. Autori nimi võib jääda ka märkimata, kuid see peab olema tähen-datud ühes täieliku aadressiga laulule ligilisatud kinnises ümbrikus, milline avatakse, kui laulule on määratud auhind, või muudel käesolevas põhikirjas ette nähtud juhtudel.

Kõikidest hindamisele kuuluvatest lauludest koostatakse kapitali valitsuse korraldusel möödunud aasta kohta nimestik hiljemalt 15. jaanuariks ja pannakse see välja avalikuks tutvumiseks E. Lauljate Liidu ruumesse kuni 25. jaanuarini, misajani autoritelt on õigus esitada parandusi nimestiku kohta. Pärast selle tähtaja möödumist ei kuulu tähelepanemisele ükski protest nimestiku puudulikkuse kohta ja hindamisele võetakse ainult need laulud, mis nimestikku sisse kantud, kusjuures autoritelt esitatud nimestiku parandusi kontrollib võimaluste piirides hindamiskomisjon, kes selle kohta teeb ka lõpuotsused.

§ 8.

Iga laul võib ainult üks kord kuuluda hindamisele K. Tüرنpu-nimelise koorilaulu auhinna saamiseks, kusjuures arvestatakse vaid autori originaalsäadet, kuna ümbertöötused ühelt kooriliigilt teisele (segakoorilt meeskoorile või ümberpöördukt, naiskoorilt lastekoorile või ümberpöördukt jne.) hindamisele ei tule, samuti nagu ei kuulu hindamisele ka vöörastel ainetel loodud laulud, väljaarvatud eesti rahvaviiside kasutamine.

§ 9.

Hindamiskomisjon igal aastal hiljemalt 1. märtsiks valib hindamisele kuuluvate laulude hulgast välja kümme paremat koorilaulu, millised tehakse avalikult teatavaks E. Lauljate Liidu häälekandjas või mõnel muul kapitali valitsuselt määratud viisil, kusjuures varjunimede all sisseantud laulude autoriümbrikud jäetakse seks puhuks avamata.

§ 10.

Väljavalitud 10 parema koorilaulu hulgast hindamiskomisjonil on ülesandeks kolme kuu jooksul valida välja parim mõeldunud aasta koorilaul, mis kuulubki auhindamisele K. Tüرنpu-nimelise koorilaulu auhinnaga.

Parima koorilaulu määramisel hindamise aluseks tuleb võtta sisulist väärtust ja sobivust ettekandmiseks, lähtudes põhimõttest, et ükski K. Tüرنpu-nimelise auhinnaga kroonitud koorilaul ei tohi jääda ettekandmata, vaid peaks saama võimalikult paljulauldavaks lauluks meie paremates laulukoorides, kes koondunud Eesti Lauljate Liitu.

Hiljemalt 1. juuniks hindamiskomisjon teeb lõpuotsuse ja valib K. Tüرنpu-nimelise koorilaulu auhinna vääriliseks ühe laulu nende kümne paremaks tunnustatud laulu hulgast.

Kui komisjon leiab, et lõpuhindamisele kuuluvad kümme paremat laulu on nõrgemad meie koorilaulude keskmisest tasemest, siis võib ta K. Tüرنpu-nimelise koorilaulu auhinna määramata jätta. Sel juhul auhinnaks ettenähtud summa arvatakse K. Tüرنpu-nimelise auhinnakapitali täiendamiseks.

§ 11.

Hindamiskomisjoni otsused astuvad jõusse nende kinnitamisel kapitali valitsuse poolt. Kapitali valitsusele kinnitatud otsused nii esialgse kümne parema koorilaulu valikul, kui ka parima laulu premeerimisel ja auhinna väljaandmata jätmise kohta on lõpulikud ja nende vastu ei saa protestida.

Kui hindamiskomisjoni otsus ei ole kooskõlas käesoleva põhikirjaga, siis annab kapitali valitsus asja hindamiskomisjonile uueks otsustamiseks, tarbekorral kujundades uue hindamiskomisjoni.

Auhind makstakse E. Lauljate Liidult välja ühe kuu jooksul päälle hindamiskomisjoni otsuse kinnitamist. Auhinnaks määratud raha läheb fondi täiendamiseks

juhul, kui autor või tema pärijad määratud auhinda vastu ei võta kuue kuu jooksul pärast auhinna lõplikku määramist.

§ 12.

Komisjoni koosolekud on kinnised. Komisjoni koosolekud on otsusvõimelised, kui on koos vähemalt pooled liikmed, säälhulgas esimees. Hindamiskomisjon teeb oma otsused lihtääleenamusega, kusjuures häälele pooleks minekul otsustab küsimuse esimees, kelle komisjon valib oma esimesel koosolekul. Komisjoni protokollid kantakse vaid otsused ühes hääletamise tulemustega.

§ 13.

Premeeritud laulu autoril ja selle laulu kirjastajatel on õigus laulude edaspidisel trükkimisel juure lisada märkust laulu hindamisest K. Tüرنpu-nimelise koorilaulu auhinnaga.

§ 14.

Kui autor auhinna vastu on võtnud, siis auhinnatud laulu trükkimiseks on eesõigus E. Lauljate Liidul kõigi L. Liidu põhikirjas ettenähtud õigustega.

Tekib arusaamatusi ja lahkarvamisi auhinnatud laulu kirjastamise suhtes, siis moodustatakse nende lahendamiseks vahekohtus ühest autori ja ühest Eesti Lauljate Liidu esindajast viimaste poolt kutsutud erapooletu esimehe juhatusel.

§ 15.

Kümne paremaks tunnustatud koorilaulu autoriümbrikud avatakse kapitali valitsuselt pärast hindamiskomisjoni otsuse kinnitamist ja nende laulude autorid tehakse avalikult teatavaks kapitali valitsuselt määratud viisil. Kõik teised autoriümbrikud hävitab kapitali valitsus.

§ 16.

Käsikirjades varjunime all hindamiseks sisseantud laule pärast hindamist nende autoritele tagasi ei anta, vaid nad hoitakse alal Eesti Lauljate Liidu arhiivis, kusjuures laulude kasutamise õigused säilitab autor või tema õigusjärglane.

§ 17.

Käesoleva põhikirja muutmise ja täiendamise õigus on Eesti Lauljate Liidu nõukogul.

§ 18.

Käesolev põhikiri hakkab maksma 1. jaanuarist 1936. a., misajast ühtlasi loetakse annuleerituks „Tüرنpu-nimelise auhinna kapitali“ põhikiri, mis kinnitatud 29. nov. 1930. a.

Meeskooride nurk

IV ülemaaline meeslaulupäev

Järgnev IV ülemaaline meeslaulupäev on määratud kindlaks 28. juunile s. a. Laulupäeva kohana esialgu on jäädud peatuma hippodromi juure, kuna Kadrioru laululava vajab põhjalikumat remonti, mida aga ei tasu ajutiselt võtta ette paar aastat enne üldlaulupidu, milline teatavasti toimub 1938. a. Ka on hippodromi tribüün akustilises mõttes soodsam, kuna sääl väikeaarulise meeskoori laul katuse all kõlab paremini kui lahtisel laululaval.

Laulupäeva üldkooride kavast seni trükitist ilmumata laulude osas on võetud ette mõningaid muudatusi. Nii jäi kavast välja K. A. Hermann'i „Isamaa ilu hoieldes“, mille asemele võeti T. Vettiku laul „Su Põhjamaa päikese kullast“, mis omandas K. Türrpuu-nimelise auhinna. M. Härma' „Kus on kurva kodu“ asemel võeti kavva tema „Enne ja nüüd“. Pääle selle jääb kavva veel A. Kapi „Palumine“ ja K. Türrpu' „Priiuse hommikul“. Kõik viimati märgitud laulud on antud juba trükki ja ilmuvad lähemal ajal.

Puhkpillikooridest on otsustatud kutsuda osa võtma laulupäevast Tallinna ja Harjumaa puhkpillikoore. Nende kava

koostatakse L. Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni poolt lähemal ajal.

Laulupäeva eelõhtul, 27. juunil toimub meeskooride võistlusaulmine Kaubandus-Tööstuskoja saalis. Kuigi võistluslaulmise lähemad tingimused pole veel töötatud välja, on selgunud põhimõttelistest küsimustest järgmist:

1. Võistlejad jagatakse kolme klassi; I klassis võivad võistelda kõik koorid, II klassis ei või võistelda koorid üle 80 lauljaga, III klassis ei või võistelda koorid üle 40 lauljaga, kusjuures kooride koosseisus loetakse arv, mis antud üles L. Liidu viimasel liikmemaksu tasumisel.

2. Igal võistleval kooril tuleb esineda kolme lauluga: neist üks määratud korraldajate poolt, teine liisu läbi laulupäeva kavast ja kolmas koori enda vabal valikul.

3. Auhindadeks on nähtud ette igas klassis esimesed auhinnad rändavatena, millised omandab jäävalt koor, kes teatava arvu kordi kaitseb auhinda edukalt järjestikku või teise arvu vaheldumisi.

Laulupäeva aupatrooniks on palutud Tallinna linnapää härra J. Soots, kes selleks on annud oma lahke nõusoleku.

Kuusalu koguduse lauluselts „Kirikukoor“ 10-aastane

Kolmekuningapäeval, 6. jaanuaril, 1936. aastal pühitses Kuusalu koguduse lauluselts „Kirikukoor“ oma 10-aastase tegevuse juubelit. Laulukoorina ta võiks küll pühitseda juba 20-a. juubelit, sest tegutsesema hakkas koor, millest hiljem kujunes lauluselts, juba 1916./17. aastal, nimelt toleaeegse Kuusalu kirikuõpetaja Ralf Luther'i algatusel, kes oli ka koorijuhiks kuni Kuusalust lahkumiseni 1922. a. sügisel. Sellejärele tuli koori tegevuses aastane seisak, kuni uus kõster Gustav Karlson hakkas koori uuesti organiseerima ja 2. nov. 1923. a. jõudis esimese lauluharjutuseni. Siit pääle algas kooril intensiivne tegevus. Hra Karlson'i teeneks tuleb lugeda ka lauluselts „Kirikukoori“ rajamine, mille eeltöödele asuti juba 1925. aastal. Seltsi põhikiri kinnitati Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 12. XII. 1925. a.,

kuid seltsi avamiskoosolek peeti 6. I. 1926. aastal, mis on ka seltsi aastapäevaks. Samal aastal astus selts ka Lauljate Liidu liikmeks ja on seda tänaseni.

Oma jooksva töö kõrval, — tähtsamal pühil kirikus jumalateenistustel esinemine — on selts korraldanud palju kontserte, kontseringreise, kihelkondlikke laulupäevi jne. Suuremate töödena on seltsi segakoor õppinud ja kannud ette kolm oratooriumi — Händeli „Messiase“, Barthi „Jõuluoratooriumi“ ja Haydn'i „Loomise“, mis osutuvad maakoori kohta nimetamisväärseiks saavutusiks.

Kuusalu kihelkonna I laulupäeva algatus ja korraldamine 1926. a. suvel oli ka täieliselt „Kirikukoori“ teene, kuna kihelkonna teised koorid laulsid ainult kaasa. Pääle selle on korraldatud veel kaks laulupäeva ja kavatsustes seisab tuleval su-

vel neljas — seltsi ning ka Kuusalu laulu-päevade 10-a. juubeli tähistamiseks.

Ühes lauluseltsiga pühitseb juubelit ka seltsi esimees hra Johannes Toompärg, kes on sellel kohal püsinud seltsi algusest päle.

Juhatusesse kuuluvad veel: pr. Ida Sögel — esimehe abi, prl. Ada Priiman — kirjatoimetaja, hra Paul Robenani — kirjatoimetaja abi ja hra Lembit Jalak — laekur. Koorijuhiks on praegu (alates 1831. aastast) köster hra Hugo Mürk.

Seltsi 10-aastase tegevuse juubeli puhul, 6. jaanuaril, oli hommikul Kuusalu kirikus pidulik jumalateenistus; keskpäe-

vel Kuusalu rahvamajas kanti ette Händel'i oratoorium „Messias“, sedapuhku juba kolmandat korda.

Õhtul korraldati leerisaalis koosviibi-mine seltsiliikmeile ja kutsutud külal-
listele.

Lõpuks veidi statistikat:

Kuusalu koguduse lauluselts „Kiriku-
koori“ segakoor on esinenud 10 aasta
jooksul üldse 155 korda; on korraldanud
21 kontserti, lauluharjutusi on peetud
682 korda.

Koor on seniajani töötanud edukalt,
loodetavasti jätkub see ka edaspidi.

L.—ak.

Mitmesugust

Oodatavaid kontserte „Estonias“.

4. veebr. — Moskva Suure Teatri solisti V. Barssovi külastus oop. „Sevilla habemeajaja“ (Rosina).
7. (või 13. või 15.) veebr. — Vieniavski-laureaadi viiulikunstniku D. Oistrachi ja Chopini-laureaadi klaverikunstniku Gr. Ginsburg'i kontsert.
8. veebr. — „Raudami“ segakoori kontsert K. Leinuse juhatusel.
11. veebr. — läti ooperisolisti Maris Verras'e külastus oop. „Eugen Onegin“ (Lenski).
14. veebr. — Tallinna Töölistemuusika Ühin-gu orkestri kontsert, juhatab N. Goldschmidt.
16. veebr. päeval — teatris leedu oope-risolisti A. Kučingis'e külastus oop. „Faust“ (Mefisto).
16. veebr. õhtul — kontsertsaalis Leedu Vabariigi aastapäeva alatus, esinevad A. Kučingis ja Leedu segakoor.
18. veebr. — soome viiulikunstniku Kerttu Vanne' kontsert.
20. veebr. — vene lauljate vendade Kedrov'ite kontsert.
24. veebr. — 11. sümfooniakontsert eesti helitöist, juhatab R. Kull ja O. Roots.
25. veebr. — viiulikunstniku Lea Lubo-schutz'i kontsert.
29. veebr. — läti segakoori „Fortismi“ kontsert.
8. märtsil — 12. sümfooniakontsert, juha-tab Schulz-Dornburg Berliinist.
11. või 12. märtsil — „Berliner Solisten-Vereinigungi“ kaksikkvarteti kontsert Waldo Favre' juhatusel.
13. märtsil — Tallinna Töölistemuusika Ühingu sümfooniakoori kontsert, ju-hatab N. Goldschmidt.

14. märtsil — „Eesti Laulumeeste“ mees-
koori kontsert, juhatab E. Aav.

15. märtsil — Tallinna Koolinoorsoo Muu-sika Ühingu segakoori kontsert, juha-tab V. Nerep.

22. märtsil — 13. sümfooniakontsert, ju-hatab Vilmoř Komar Budapestist.

VII Virumaa laulupeo eeltööd.

arenevad jõudsasti. 7. desembril lõppes kooride ülesandmise tähtaeg. Selleks ajaks on laulupeoie üles annud 76 segakoori um-bes 2000 lauljaga, 7 meeskoori 200 laul-jaga ja 22 pillikoori 352 mängijaga. Päle-nende Virumaa kooride võtavad laulu-peost osa külalistena veel Tallinna Rah-vailiikooli Seltsi segakoor ja „Laulume-hed“ Tallinnast.

Mees- ja pillikooride kava on määratud kindlaks järgmiselt: Meeskoorid: 1) „Mehed“ — E. Vörk, 2) „Sünnimaale“ — T. Vettik, 3) „Kõrr-kõrr“ — R. Ritsing ja 4) „Hakkame, mehed, minema“ — G. Ernesaks; pillikoorid: 1) avamäng „Kalev ja Linde“ — E. Tamm, 2) muusi-kaline pilt „Jaaniõie“ — M. Lüdigi, 3) „Oh seda elu ja õnne“ — J. Aavik, 4) para-fraas „Õhturahu“ — J. Tamverk ja 5) marss „Eesti husaar“ — J. Niksman.

Meeskooride üldjuhiks on kutsutud heli-looja E. Aav ja pillikooride juhiks Tallin-na konservatooriumi inspektor J. Vaks.

Pühapäeval, 8. detsembril korraldati Rakve-res segakoorijuhtide instrueerimise koos-olek, kuhu oli ilmunud 46 koorijuhti ja kus üldjuhid T. Vettik ning E. Raatma andsid juhtnööre laulude kätteõpetamiseks, selgi-tades üksikute laulude iseloomu ning eri-nevusi Rakvere Rahvamaja ja Hariduse

Seltsi segakoori kaasabil, kelle poolt koos-
oiekul kanti ette kõik laulupeo kavas ole-
vad segakoori laulud.

Märtsikuus tehakse algust eelproovide-
ga, milleks maakond on jagatud 11-sse
ringkonda, kusjuures igas ringkonnas kor-
raldatakse kaks eelproovi.

Sakalamaa laulupeo meeskooride kava asjus.

Meie lehe eelmises numbris on Laujate
Liidu nõukogu koosoleku kirjeldusse sat-
tunud eksitav trükkiviga, mida lahkesti pa-
lume parandada. Nimelt on sääl märgi-
tud, et eeloleva Sakalamaa laulupeo mees-
kooride kavva on võetud E. Võrgu „Mees-
telaul“, peab aga olema sama autori „Me-
hed“. „Meestelaul“ on ainult Virumaa
laulupeo kavvas.

„1936. a. laulupidude laulude“ trükk lõppes.

Eeloleval suvel peetavate Virumaa ja
Sakalamaa laulupidude ühine noodivihk
„1936. a. laulupidude laulud“ on saanud
ootamatult suure leviku osaliseks, mille
tõttu selle noodi trükk lõppes paari nädala
eest. Kuna aga kõik mainitud laulupi-
dudest osavõtvad koorid ei tellinud noote
õigel ajal ning nüüd on jäänud nootideta,
siis tuleb neil muretseda laulupidude ka-
vas olevad laulud üksikutes väljaannetes.
Mainitud noodis trükitud lauludest on
üksikult saadaval suurem enamus, nimelt
16-nest laulust 12. Puudujääva nelja laulu
autoritega peab Laujate Liit praegu lä-
birääkimisi nende laulude lisakstrükkimise
asjus, ning arvatavasti lähemal ajal on
ka neid laule saadaval üksikult.

Türnpuu-nim. auhinnakapitali žürii 1935. a. koorilaululoomingu auhindamiseks

on valitud järgmises koosseisus: prof. J.
Aavik, J. Reintalu, O. Rootes, E. Ruber ja
A. Vedro. Vastavalt möödunud aasta koo-
rikirjanduse ilmunisele tuleb auhindami-
sele umbes kolmekümne laulu ümber.

Alandati „Rahvakooride“ hinda.

Laujate Liidu juhatus on otsustanud
alandada perioodilise koorilauluväljaande
„Rahvakooride“ hinda, et soodustada koo-
re, kes tahavad osta noote komplekti viisi.
„Rahvakooride uueks hinnaks on:
ostes vähemalt 40 eks., à 6 senti,
ostes vähemalt 20 eks., à 8 senti,
ostes üksiku eksempl. à 15 senti.

Need hinnad on Laujate Liidu Hikkmeile.
Teistele on ande hinnaks, vaatamata ek-
semplaride arvule, 15 senti.

Kuna mainitud hinnad on võrdlemisi
madalad ning ei võiks tekitada raskusi
ühelegi koorile, siis loodetavasti leiab
„Rahvakooride“ tellimine ja kasutamine
nüüdsest päle suuremat teostamist, kuna
muutub mõttetuks nootide käsitsi kodus
paljundamine, mida seni rohkesti har-
rastati.

Kirjastatakse puhkpillikooridele kaks uut helitööd.

Laujate Liidu Puhkpillimuusika Sekt-
siooni poolt on valitud välja kirjastami-
seks kaks uut helitööd: Joh. Hiobi „Lar-
go religioso“ kantaadist „Jesaja kuuluta-
mine“ ja V. Reiman'i „Largo“. Mõle-
mad helitööd on pikaldased, kirikumuu-
sika laadiga, kirjutatud värskest ja puhk-
pillikoorile sobivalt ning mõeldud ette-
kandeks nii kontserthaladena kui ka pi-
dulike ja eriti vaimulike sündmuste pu-
huks. Nii Joh. Hiob kui V. Reiman kuu-
luvad meie heliloojate nooremasse gene-
ratsiooni ning on lõpetanud Tallinna
Konservatooriumi hilisemal ajal. Mõle-
ma teosed ilmuvad koos ühes vihus.

Laujate Liidu Puhkpillimuusika Sekt- siooni juhatusse koosseis.

Laujate Liidu Puhkpillimuusika Sekt-
siooni esinduskogu poolt valitud sektsi-
ooni juhatus jagatas omavahel ametid
järgmiselt: esimees — J. Vaks, abiesi-
mees V. Jakobson, sekretär F. Tammar,
ametita juhatusliikmed A. Truuvere ja
H. Lukas. Pääle selle kuulub sektsiooni
juhatusse veel Laujate Liidu juhatusse
esindaja E. Ruber.

Hakatakse koguma ja kirjastama Juhan Simmi helitöid.

Juhan Simmi 50-a. sünnipäeva korral-
dav toimikond on algatanud mõtte, asuda
koguma ja kirjastama Juhan Simmi heli-
töid. Teatavasti Juhan Simm on loonud
aastate vältel mitmeid koorilaule, soolo-
helindeid, eriti rohkesti aga lavamuusikat,
milline looming kas ilmunud üksikutes
laulukogudes või enamuses käsikirjades
siin-kui-sääl teatrites, laulukooride arhiiv-
vides jne. Toimikond on pöördnud üles-
kutsega muusikaasutuste poole, et need
leiaksid võimalusi Juhan Simmi loomingu
kogumise ja kirjastamise toetamiseks.

Meie lehe noodilisa puhul.

Käesoleva numbriga hakkab „Muusikaleht“ andma kaasa tellijaile noodilisa. Puhul tehnilistel põhjustel oldi sunnitud andma kaasa esimesena varemtrükitud M. Lüdig'i laulu „Mets“ (Rahvakoorid nr. 19). Edaspidi aga püütakse anda võimalikult värsket, esimeses trükis ilmutav ja meie kooride üldsusele vastuvõetavat lau-luvara.

Kahtlemata noodilisa kaasaandmine suurendab tunduvalt „Muusikalehe“ kulusid. Siiski ei ole lehe väljaandjad pidanud soovitatavaks tõsta lehe tellimishinda, lootes, et noodilisa kaasaandmine suudab kasvatada lugejaskonda sedavõrd, et puudujääk märgatavalt ei suurene.

Olgu tähendatud, et noodilisa ei anta kaasa mitte selleks, et koorid selle järele asuksid paljundama laule tasuta ja omavoliliselt. Selle pahe vältimiseks on alandatud kaasaantavate nootide hinda sedavõrd (vaata kuulutus viimasel leheküljel), et ei võiks tekkida raskusi ühelgi kooril nende nootide hankimisel terve koori tarvis. Hoiatusena olgu siiski märgitud, et nootide omavoliline paljundamine on keelatud ning vastava kontrolli teostamisel ilmsiks tulevate eksimuste puhul ollakse paratamatult sunnitud kasutama säduslikke abinõusid.

Noodilisa on mõeldud eeskätt koorijuh-tidele ja neile, kes huvitatud meie al-gupärse heliloomingu uudisteostest, — tutvumiseks emplarina. Leidku ta sellisena hääsoovlikku vastuvõttu ja õig-last kasutamist!

Ilmus „Eesti rahvaviiside antoloogia I“.

Neil päevil ilmus müügile Herbert Tamperet toimetatud „Eesti rahvaviiside antoloogia I“. Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi väljaandel. Käesolev köide alustab seeria, mis annaks läbilõike Eesti muusikalisest rahvakultuurist selle kõigis avaldusvormides. Esimese köite si-suks on valitud Lõuna-Eesti dialekti lää-ne- ja keskalade vanad rahvalaulud. Sis-sejuhatavas osas pakutakse ülevaadet ning selgitusi rahvalaulude ja -viiside suhtes ligi 50-leheküljelises ulatuses. Edasi järg-nevad viisid tekstidega — üle 70 lehekülje. Lõpuks esineb 30-leheküljeline saksa keel-ne kokkuvõte. Viiside juures leidub kaunis rohkesti teksti, mis annab võimaluse enam läheneda ettekande laadile. Kokku pakutakse läbitöötatud kujul 138 viisistatud rahvalaulu. Antoloogia on tähele-pandavaks teoseks vastavalt alalt.

Kontserdi eesti koraalidest

korraldab Kaarli kiriku koor org. Alfred Karindi (Karafini) juhatusel 9. veebruaril s. a. kell 6 õhtul Kaarli kirikus. Sel (esi-mesel omalaadisel kontserdil) tuleb ette-kandele koraalidena mõeldud laule kuult eesti autorilt: Artur Kapilt, Juh. Aavikult, Mart Saarelt, Joh. Jürgenson'ilt, Alfred Karindilt ja Herman Kännult — kokku 15 koraali. Seni on meie kirikulauludena tar-vitusel olnud eranditult võõrsilt laenatud viisid, kuna meie oma heliloojad ei ole pööranud suuremat tähelepanu kiriklike ja vaimulike laulude soetamisele. Viima-sel ajal on nii mõnedki heliloojad ka seda ala hakanud viljelema, mille tulemustest valiku pakub eespool mainitud kontsert. Jääb soovida, et mõnedki esitatavatest viisidest pääseksid meie kirikurahva lai-matesse hulkadesse ja tuleksid tarvitusele — esimeste eesti algupäraste koraalidena.

Pääle koraalide, milledest suurem osa esitatakse esmakordselt, sisaldab kont-serdi kava soololaule pr. P. Snell'i ette-kandes; esiettekandena tuleb ka A. Ka-rindi orelistonaat nr. 2, g-moll, mille oreil esitab autor.

Vanemuise Muusika Osakonna koori-juhtide vahetus.

VMO senine segakoori juht Ed. Tu-bin lahkus sügisese semestri algul oma kohalt, põhjusel, et ta oli võtnud enese pääle EMO segakoori juhatus, sõites kaaks korda nädalas Tallinna. Pääle selle ta töötab juhatajana Tartu Meestelaulu Seltsis ja „Vanemuise“ juures.

Uue koorijuhi leidmine viibis põhjusel, et „Vanemuise“ seltsi ja teatrivalitsuse juhid ei leidnud krediiti Muusika Osakonna toetamiseks. Pikemate läbirääkimiste ta-gajärjel määrati väikene toetussumma ja koor valis juhiks helilooja R. Ritsingu.

Koori on tulnud juure rohkesti uusi lauljaid. Praegu töötab koor 80-liikmelises kocsseisus. Hääleseadjaks on A. Niitof.

Harjutused kontserdiks, milline on näh-tud ette 22. veebruaril, käivad agarasti.

Helilooja R. Ritsing välismaal.

Akadeemilise Meeskoori ja Vanemuise Muusika Osakonna segakoori juhataja R. Ritsing sõitis 3. jaanuaril välismaale õppereisile, et tutvumeda nimekate välis-maa-kooride juures laulutehnoloogide ja nen-de muusikaellu puurtuvate küsimustega.

Esimene peatus oli Berliinis, säält läks sõit juba edasi Leipzigi, Dresdeni, Bress-lausse ja Varsaavi. 1. veebruariks pidi hr. Ritsing jõudma tagasi.

Uute laulude võistlus ei annud tulemusi.

11-da üldlaulupeo ja maakondlike laulupidude kavadesse uute laulude saamiseks korraldas Lauljate Liit kolm võistlust, millistest viimase tulemused selgusid neil päevil. Viimasele võistlusele oli saadetud 51 sega-, mees- ja naiskoori laulu. Hindamiskomisjon, laulud läbi vaadanud, ei leidnud neist ühtki auhinnaväärilist ning otsustas auhinnad jätta välja andmata. Hindamiskomisjoni kuulusid: prof. J. Aavik, prof. A. Kapp, H. Laretei, V. Nerep ja E. Ruber. Kuna on saabunud aeg hakata koostama 11 üldlaulupeo kava, selleks korraldatud võistlused aga andsid vähe tulemust, siis on otsustanud Lauljate Liidu juhatus pöörduda heliloojate poole üleskutsega, saata nüüd ja edaspidi oma laulude käsikirju Lauljate Liidule tutvumiseks, et neist teha valikut laulupeo kava jaoks.

Rahvusvaheline võistlus

heliloojale, kes sündinud pärast 1905. a., Kammerorkestriteose saamiseks korraldatakse Brüsselis; tähtpäev s. a. 1. märts. Žüriis on H. Scherchen, Honegger, A. Onnou, A. Roussel. Auhindu on 4, à 1.000 belgat. Teateid saab Société Philharmonique'ilt, Brüsselis.

„La Revue Musicale“

kuulsaim prantsuse muusikaajakiri, on kuulutanud välja rahvusvahelise võistluse seni kirjastamata uutele puhkpilliteostele — puu- ja kardpillidele, löökpillidega, harfi ja kontrabassiga ad liibitum. Kes-

tus vähemalt 20 minutit. Originaalpartituur jääb „Revue Musicale'i“ omanduseks, kunstnikuomandi- ja autoriõigused aga jäävad heliloojale. Auhinnaks on üksksadatuhat franki. Žürii esimeheks on Albert Roussel. Käsikirjad (tavalistel tingimustel) tulevad saata aadressil: „M. Henry Prunières, directeur de la „Revue Musicale“, 132, bd. Montparnasse, Paris (14e).“ Tähtpäev: 30. aprill 1936.

„La Spirale“

on äsja Pariisis Schola Cantorum'i juures Georges Migot' poolt asutatud rühma nimi, kes omale eesmärgiks võtnud prantsuse kaasaegsete helitöoste kogumise ja tutvustamise. „La Spirale“ kavatseb korraldada „vahetuskontserte“, esitades teoseid välismaade autoritelt, kes selle vastu korraldavad prantsuse kontserte.

Eesti heliloojail tasuks sondeerida pinda selle uue organisatsiooni juures, vahetuskontserdi asjus.

Kas Saksamaa võidab sanktsioonidest?

Nimelt itaalia oopereid ei lasta vist eelseisval hooajal Londoni ooperilavale ja Covent Gardenis 20. aprillil hooaeg avatakse saksa ooperitega. Itaalia oopereid vähemalt 15. maini pole nähtud ette.

Alban Berg,

tuntud austria modernist, suri 24. detsembril erilase pistest saadud mürgitusse. Ta viimased teosed olid tüüriline draama „Lulu“ ja viiulikontsert.

Nali naljaks

tunnil“, suurimas kiiruses eesti keele tõlgitavatesse saatetekavadesse satub vigu üsna ohtralt. Nii loeme ühes lehes Brahms'i „Mustlasekommetest“ (saksa „Weise“ tähendab viisi-kommet, aga ka viisimeloodiat!) ja teises lehes, 10. jaanuarist, et Riiasid saadetakse 12. I. Leoncavallo' ooper, kahes aktis, ... „Öle-kotti!“ Noh, keerad nupud lahti — ja vastu kõlavad sulle „Paiatsite“ helid. Nad on eksikombel Caruso' kotti pistnud, sest itaalia keeles tähendab „pagliaccio“ niisama „paiatsit“ kui ka „öle-kotti“.

Suurim edu.

Keegi noor entusiast küllastas kord Richard Strauss'i, et väljendada temale oma valmustust eelmisel õhtul nähtud „Salome“ puhul.

Iseseisev orkester.

Viini filharmoniaorkester ja tema mängijad on klass omaette. Nad tunnevad enamuse oma repertuaarist päält, mängivad oma tempoga, oma fraseerimisega, — neile ei ole dirigent väga tähtis.

Kord võimaldati seda orkestrit juhatada kellelgi noorel dirigendil.

„Noh, kuidas siis uus dirigent oli ka?“ küsis keegi pärast kontserti kontsertmeisterilt.

„Oh, ei olnud vigagi! Andis alguslöögi ega avaldanud siis enam nimetamisväärsust vastupanu!“

Nalja „päälekauba“

saab vahest meie raadiolehti lugedes. Tehnilistel põhjustel „üheteistkümnendal

„Milline oli prohveti kuju, kui kütkestav Salome tants, kui haarav oli Heroodese hirm, kui suurepäraselt kontrastsealt oli esitatud kristluse ja paganluse suhe!“ deklameerib ta.

„Ja muusika?“ küsib temalt helilooja abikaasa, „kuidas meeldis teile muusika?“

„Muusika?.. Avalikult ütelda, seda ei pannud ma üldse tähele.“

„Braavo!“ hüüab sellele Strauss, „see on suurim edu, mille osaliseks kunagi olen saanud!“

Kolleegide arvustus.

Saint-Saëns ja Massenet suvitasid kord mõlemad samas supelkohas. Keegi ajakirjanik otsustas mõlemaid intervjuuerida.

Pisiugusid Hiinast

Lu-Gü, kuulus muusik, häälestas kaks keelpilli sellisele põhitoonile, et neil oli võimalik mängida kõiki viise. Ühe neist pillidest asetas ta keset tuba, teise kõrvaltuppa. Kui ta ühel keelpillil mängis põhitooni, siis kuuldus see ka teises toas teisel pillil. Ning kui ta ühel pillil mängis tertsi, siis kõlas see teisest toast vastu. Keeled mõistsid alati üksteist.

„Mida sa teed siin, meister?“ küsis Lu-Gü õpilane.

„Õpetan teile, et on olemas üks põhitõde. Kui teda mängitakse, siis kõlab see kusagilt vastu. Maa ilma süda on keelpill. Kes tunneb põhitooni, võib sellel mängida!“

*

Be-Ya oli hää kandlemängija. Dšung-Dsi-Ki oli hää kuulaja. Kui Be-Ya'l mängides oli hinges kõrge mägi, siis ütles Dšung: „Suurepärane! Sa mängid kõrgustest ja jahedusest!“ Ja kui Be-Ya'l mängides oli hinges voolav vesi, siis ütles Dšung: „Imeteldav! Sa mängid voolavast ja läbipaistvast!“

Kord rännakul tabas neid äikesehoog ning nad varjusid kaljuõnnesse. Be-Ya

„Mida teie arvate Massenet'ist?“ pärib ta Saint-Saëns'ilt.

„Massenet... no jaa... kena inimene, kuid nõrk anne. Liiga magus. Ei ole ideesid...“

Avaldanud need arvamused ajalehes, siirdub ajakirjanik Massenet' juure.

„Mida arvate Saint-Saëns'ist?“ pärib ta maestrolt.

„Saint-Saëns... oo, suurepärase kunstnik, klassikalised võimed, geniaalsed ideed!..“

„Väga huvitav, et teie kõnelete Saint-Saëns'ist nii kiitvalt, kuna tema teist kõneles sootumaks teises toonis!“

„Ja, ma lugesin seda lehest ja õppisin sellest palju. Õppisin seda, et hää toon nõuab muusikutelt, et nad üksteise suhtes avaldaksid ainult vale arvamusi.“

võttis kandle ja mängis. Sääli ütles Dšung: „Kui kaunis! Sa mängid viisi helkivast päikesest!“

Be-Ya pani kandle käest.

„Milks sa ohkad?“ küsis Dšung-Dsi-Ki.

„Olen kurb,“ vastas Be-Ya, „sest sa mõistatad kõik mu meeolud. Minu helidel on võimata sinust lahkuda!“

*

Hiinamaa keiser sattus pühasse bambusmetsa ja hälbis Ebatõelisuse Mantlisse. Kui ta jälle jõudis koju, oli lemmiknaine pagenud.

Ta saatis naisele oma Tarkuse järele. Tarkus ei toonud teda tagasi. Ta saatis oma Meelituse järele. Meelitus saabus tühjade kätega. Ta läkitas Vägivalla. Kuid Vägivald ei leidnudki naist.

Siis muutus keiser nukraks ja musitseeris.

Ning, vaata, õhtul tuli lemmiknaine ja istus ta jalgade juure.

„Ah, milks tuled nii hilja?“

Lemmiknaine aga sosistas: „O, ma tulin ju kohe! Ma ei viivitanud minutitki, kui saatsid oma viimase käskjala; hurmava kongi kõia!“

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:
prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PÄTS, prof. A. TOPMAN.

Väljaandja *Eesti Lauljate Liit*, Tallinn, Lai 7, telefon 431-82

Kõlarikkaid, vastupidavaid ja nägusaid

keelpille,
vilespille,
muusika löökriistu

valmistab võistlemata hindadega

F^a AUGUST KRISTAL'i

muusikariistade tööstus.

Tallinn, Väike Pärnu mnt. 12.
Telef. 462-60 Asutatud 1889. a.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.

P. PRESSNIKOFF

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.

Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10

J. Jürgenson:

„Rukkirääk“ segakoorile

„Rukkirääk“ naiskoorile

Hind à 15 snt.

E. LAULJATE LIIT,
TALLINN, LAI 7.

Aino Tamme

Eesti rahvalaulude kava

*on parim sari meie rahvalaule soolohäälele klaveri saatel, harmoneeritud
meie tuntumate heliloojate poolt (J. Aavik, E. Adajevsky, H. Eller, M. Härma
A. Lemba, A. Läte, A. Kapp, H. Schmidt, R. Tobias, K. Tüرنpu, A. Vedro jne.)*

ÜKSIKULT ILMUNUD:

1. Lauliku lapseõli — 1.20
2. Lapsepõlves } — 0.40
- Laulu võim }
3. Orja õhkamine } — 1.30
- Üles! }
4. Miks sa nutad? — 1.—
5. Vabadiku laul — 1.20
6. Vaenelaps — 0.40
7. Kuku, sa kägu! } — 1.10
- Orjalapse häällaul }
8. Tütre tänu — 1.20
9. Merel — 0.50
10. Tule koju! — 0.50

11. Tule mulle! — 0.40

12. Tuljak — 1.20

Märgitud laulud albumina — 4.50

13. Meie elu — 1.20

14. Laula, suukene! } — 0.50

 Küla mull' ütleb }- 15. Vaenelaps } — 1.—
- Neiud, neiukesed }

16. Kallis Mari — 0.40

17. Ketra, Liisu! — 1.—

18. Pulmarõõm — 1.20

19. Elavatele — 0.40

Tekstid eesti, soome, ungari, saksa
ja rootsi keeles.

Pääladu ja üksikmüük

Eesti Lauljate Liidu büroos Tallinn, Lai t. 7.

Hinnaalandus kooridele!

„Rahvakoorigid“ nr. 2–20,

sari kergemaid, kaunimaid segakoori laule, mak-
savad nüüd:

Lauljate Liidu liikmeile:

ostes vähemalt 40 eks. — á 6 snt.,

„ „ 20 „ — á 8 snt.,

üksik anne á 15 senti,

mitteliikmeile á 15 senti vaatamata eksempla-
ride arvule.

Eesti Lauljate Liidu väljaanne,

Tallinn, Lai tän. 7. Telef. 431-82.

Ilmus trükist

HERBERT TAMPERE

„Eesti rahvaviiside antoloogia“ I

(Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi toimetused I)

Sisaldab: valimiku Lõuna-Eesti dialekti lääne- ja keskalade vanadest rahvaviisidest ühes tekstiga, artik-
leid rahvaviisidest üldse, rahvalaulikuist, viiside muu-
sikalisest struktuurist, sisuseletavaid kaarte jne. jne.

See 152 leheküljeline teos on hästikorraldatud ja kergesti käsitatav kogu rahvalaule heliloojaile, muu-
sika- ja emakeele õpetajaile, rahvakultuuri harrasta-
jaile, folkloristliku teadusega tegelejaile ja igale
eestlasele.

Hind Kr. 3.80

Pääladu ja üksikmüük:

Eesti Lauljate Liidu büroos Tallinn, Lai t. 7.